

Mendelova univerzita v Brně

Lesnická a dřevařská fakulta
Ústav nábytku, designu a bydlení

Židle z ohýbaného dřeva firmy Thonet

Bakalářská práce

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Aneta Kábelová
Studijní program: Nábytek
Obor: Tvorba a výroba nábytku

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Petr Brunecký

Název práce: **Židle z ohýbaného dřeva firmy Thonet**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod do problematiky
2. Inspirace Michaela Thoneta pro tvarování dřeva
3. První pokusy s lepením dřevěných lamel
4. Od prvních pokusů po patent na ohýbání dřeva
5. Fotografická dokumentace a technický popis vybrané židle Thonet
6. Vhodnost židlí Thonet pro veřejný interiér – diskuse
7. Závěr práce

Rozsah práce: 30 stran

Literatura:

1. ŠIMONÍKOVÁ, J. *Nábytek z Bystřice pod Hostýnem*. Bystřice pod Hostýnem: TON s.p. Bystřice pod Hostýnem, 1992. 145 s.
2. BANG, O. *Thonet: Geschichte eines Stuhls*. Stuttgart: Hatje, 1979. 135 s. ISBN 3-7757-0154-0.

BRUNECKÝ, P. a kol. *Nábytkářský informační systém "NIS". : Stylový nábytek : příčiny proměn. část VII*. Brno: Ircas, 2012. 185 s. ISBN 978-80-87502-10-5.

Datum zadání: říjen 2014

Datum odevzdání: duben 2016

Aneta Kábelová
Autorka práce

doc. Dr. Ing. Petr Brunecký
Vedoucí práce

doc. Ing. Daniela Tesařová, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Radomír Klvač, Ph.D.
Děkan LDF MENDELU

Prohlašuji, že jsem práci: Židle z ohýbaného dřeva firmy Thonet zpracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b Zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle §60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně, dne:

podpis studenta:

Poděkování

Tímto děkuji mému vedoucímu práce panu doc. Dr. Ing. Petrovi Bruneckému za cenné rady a připomínky při zpracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Ing. Radmilu Tomčíkovi z firmy TON a. s. a panu Jiřímu Uhlířovi přednímu českému thonetologovi, za informace a rady, které mi poskytli ohledně historické i soudobé problematiky firmy Thonet a TON a. s.

V neposlední řadě děkuji své rodině a příteli za podporu během celého studia.

Abstrakt

Jméno: Aneta Kábelová

Název práce: Židle z ohýbaného dřeva firmy Thonet

Bakalářská práce se zabývá historií a vývojem firmy Thonet. Popisují se zde jednotlivé fáze firmy od první vídeňské dílny až po současnou firmu TON a. s. Součástí je vždy seznam nejdůležitějšího sedacího nábytku se stručným popisem a fotografií.

Zároveň je zde do detailů popsána jedna vybraná židle Michaela Thoneta, konkrétně křeslo 6009, ke kterému je doložena fotodokumentace s technickým popisem. Připojuji i pohled na historický vývoj a také přehled veřejných či soukromých interiérů, ve kterých se křeslo objevilo nebo objevuje.

Získané informace jsou dále využity ke zpracování návrhu vlastního veřejného interiéru v podobě maloměstské víceúčelové kavárny včetně přiloženého půdorysu v programu AutoCAD 2012 a vizualizace v programu 3ds Max Studio 2015.

Klíčová slova: nábytek, ohýbání dřeva, historie, Michael Thonet, interiér, křeslo

Abstract

Name: Aneta Kábelová

Title of the work: A Thonet chair from a bended wood

The bachelor work deals with the history and the development of the Thonet Company. It describes the particular phases of the company from the first workshop in Vienna to the present day joint-stock company TON. A list of the most important parts of sitting furniture with a brief description and photographs is a part of the work.

The work describes in detail one particular chair from Michael Thonet, chair 6009.

The photographs of the chair with a technical description are enclosed. I also enclose the view of the historical development and the survey of both public and private interiors in which the chair appeared or appears.

The information gained is further used for my own design of a public interior, a small-town café. The design includes the ground plan made in the program AutoCAD 2012 and visualizations in the program 3ds Max Studio 2015.

Key words: furniture, wood bending, history, Michael Thonet, interior, chair

Obsah:

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce	11
3 Metodika	12
4 Před Michaelem Thonetem	13
5 Michael Thonet /1796-1871/, Boppard, začátky ve Vídni.....	13
5.1 Bezčepový systém.....	15
5.2 Nejvýznamnější výrobky doby.....	16
5.2.1 Boppardská židle 1	16
5.2.2 Boppardská židle 2	16
5.2.3 Boppardská židle 3	16
5.2.4 Boppardská pohovka	17
5.2.5 Zjednodušená boppardská židle	17
5.2.6 Liechtensteinské židle mezi lety 1843-1847	17
6 První dílna ve Vídni	18
6.1 Londýnská výstava 1851	18
6.2 Nejvýznamnější výrobky doby.....	19
6.2.1 Židle č. 4.....	19
6.2.2 Židle č. 5 a křeslo č. 5 pro světovou výstavu v Londýně 1851	19
6.2.3 Kruhový stůl pro Světovou výstavu v Londýně 1851	20
7 Gebrüder Thonet	20
7.1 Technologie ohýbání masivního dřeva	21
7.2 Tovární provoz a počáteční problémy výroby	21
7.2.1 Etapy připojení předních noh k sedáku	22
7.2.2 Etapy připojení zadních noh k sedáku.....	23
7.2.3 Spojovací kruhy - nožní spoj.....	23
7.3 Vývoj dalších továren a filiálek Gebrüder Thonet.....	23
7.4 Světové výstavy Londýn 1862, Paříž 1867 a prodejní místa.....	24
7.5 Konkurenční firma J. & J. Kohn	25
7.6 Konkurenční firma Mundus	26
7.7 Nejvýznamnější výrobky doby.....	26
7.7.1 Nabídkový list firmy Gebrüder Thonet z roku 1859.....	26

7.7.2	Demonstrační židle	26
7.7.3	Šroubovicová sada.....	27
7.7.4	Židle č. 13	27
7.7.5	Židle č. 14.....	28
7.7.6	Houpací křeslo č. 1	28
8	1. světová válka, fúze Thonet-Mundus a běžná meziválečná produkce	28
8.1	Číslování Thonet-Mundus.....	30
8.2	Designéři Thonet-Mundus a jejich výrobky.....	30
8.3	Popis meziválečná produkce firmy Thonet-Mundus	30
8.4	Nejvýznamnější výrobky doby.....	31
8.4.1	Židle č. 392/IV.....	31
8.4.2	Kancelářské křeslo č. 6003.....	31
8.4.3	Křeslo Thonet-Mundus č. A 63 F.....	32
8.4.4	Židle Thonet-Mundus č. A 283	32
9	Doba těsně před válkou, 2. světová válka	32
9.1	Nejvýznamnější výrobky doby.....	33
9.1.1	Židle Thonet-Mundus č. A 811	33
9.1.2	Židle č. 124.....	34
9.1.3	Předválečné křeslo Thonet-Mundus A 1752 F.....	34
10	Od vzniku TON a.s. po současnost a produkce rodiny Thonet.....	34
10.1	Pokračovatelé rodinné tradice Thonet v Německu	35
10.2	Nejzajímavější současné výrobky	35
10.2.1	Židle 002.....	35
10.2.2	Židle Split	36
11	Patenty.....	36
12	Hlavní značení výrobků Michaela Thoneta	38
13	Křeslo 6009, B9 neboli dnes N°30.....	40
13.1	Historie a vznik křesla.....	40
13.1.1	Objevení křesla v historických katalozích.....	42
13.2	Značení křesla podle vývoje firmy	43
13.3	Rozměry historického a novodobého křesla	44

13.3.1	Historické křeslo.....	44
13.3.2	Novodobé křeslo.....	44
13.4	Popis jednotlivých částí křesla	44
13.4.1	Fotodokumentace jednotlivých dílů křesla.....	45
13.5	Provedení sedáku.....	45
13.6	Použitý materiál a provedení.....	45
13.7	Výroba křesla	46
13.7.1	Ohýbání	46
13.7.2	Strojní obrábění	48
13.7.2.1	Sedák	48
13.7.2.2	Nožní spoj.....	48
13.7.2.3	Opěradlo, loketník a přední nohy	49
13.7.3	Montáž a dokončení	50
13.8	Spojovací materiály.....	50
13.9	Fotodokumentace křesla.....	51
13.9.1	Historický model z roku 1929 ze souboru Jana Vaňka	51
13.9.2	Novodobý model z produkce firmy TON a. s.	52
13.10	Výroba křesla ve Frankenbergu	52
14	Veřejný interiér - diskuse	53
14.1	Návrh veřejného interiéru.....	56
15	Závěr.....	57
16	Summary	58
17	Seznam použitých zdrojů	59
17.1	Literární zdroje.....	59
17.2	Internetové zdroje.....	59
17.3	Moravský zemský archiv v Brně.....	59
18	Seznam obrázků	60
Příloha	.....	63
Příloha 1	.....	63
Příloha 2	.....	63

1 Úvod

Dřevo je dnes čím dál tím více vyhledávaným a oblíbeným materiálem mezi designéry, architekty i stavaři. Jedná se o materiál, ze kterého lze vyrobit prakticky vše. V interiérech se vyskytuje v podobě masivu nebo aglomerovaných materiálů. A obzvlášť masiv je dnes stále více žádaný. Už kdysi ho používal i Michael Thonet pro výrobu svého nábytku. Vyvinul dosud nepřekonatelnou technologii ohýbání masivního dřeva, která je stále používána. Tímto technologickým postupem vznikaly židle, křesla, sedačky i stoly nadčasových tvarů. Proto se s replikami nebo s restaurovanými kusy tohoto nábytku setkáváme dodnes v různých veřejných interiérech od kaváren po obchody, ale i v domácnostech. Z jeho původních návrhů vycházejí nejrůznější redesigny židlí i křesel, které jsou moderní a žádané i v dnešní době. To jen svědčí o tom, že Thonet zde nechal bohatou inspiraci pro mnoho dalších generací.

Můžeme tedy mluvit o tom, že již v 19. století měl Thonet neskutečné vize, myšlení a chuť vytvořit něco dokonalého, co přetrvá a předběhne svou dobu. Jeho výrobky jsou jedním z nejvíce zdařilých exponátů té doby. Ať už mluvíme o slavné židli č. 14, která se stala ikonou jména *THONET* a celé firmy nebo o neméně slavném modelu židle č. 18. Dnes již Thonetova firma má přes 150 let od svého založení. Thonetův ohýbaný nábytek je svými estetickými a funkčními kvalitami nadčasový, stále moderní a prověřený téměř dvěma staletími. Není divu, že dobyt doslova celý svět, a že jeho tvůrcům patří proto náležitý obdiv.

„Mladá generace si dnes váží stáří. Ovšem jen pokud jde o víno, whisky a nábytek.“

Truman Capote

2 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je seznámení s vývojem firmy Thonet od historie po současnost. Dokázat, že to, co v té době Michael Thonet vybudoval, je málokdo schopen vybudovat nyní. Jsou zde zmapována všechna vývojová období včetně katalogu, který je vytvořen pro každé období a obsahuje nejdůležitější produkty a jejich stručný popis.

Dalším cílem je detailní popis jednoho vybraného výrobku. Konkrétně křesla 6009. Křeslo je zde rozebrané od svého vzniku až po jeho současnou produkci.

Součástí práce je také předložení návrhu veřejného interiéru v podobě kavárny se zacílením na křeslo 6009 (N°30).

3 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na několik částí. V první části je nastíněn vývoj firmy Thonet od první dílny až po současnou firmu TON a. s. Druhá část se zabývá podrobnou analýzou jednoho vybraného produktu firmy. Veškeré informace, které části obsahují, jsou získány především z odborných publikací, historických a novodobých katalogů, dále z firmy TON a. s. od pana Ing. Radmila Tomčíka, z Moravského zemského archivu v Brně, z inventáře Moravské galerie, z výstav ohýbaného nábytku v Bystřici pod Hostýnem a ve Vsetíně a v neposlední řadě od nejznámějšího českého thonetologa pana Jiřího Uhlíře.

Poslední část je zaměřena na veřejný interiér. Jedná se o diskusi a také o návrh interiéru v podobě víceúčelové maloměstské kavárny. Orientační půdorys návrhu je vytvořen v programu AutoCAD 2012 a je doplněn o vizualizace v programu 3ds Max 2015.

4 Před Michaelem Thonetem

Na začátku je nutné upozornit především na to, že Michael Thonet není tím, kdo jako první začal vyrábět nábytek z ohýbaného dřeva nebo vůbec dřevo ohýbat za jakýmkoliv účelem. Je ale prvním, kdo tuto technologii dovedl až k masové tovární výrobě, stanovil jednotlivé dílčí operace na ohýbání masivního dřeva a tím založil nový průmyslový obor.

Již v 17. století se začala vyrábět opěradla ohýbáním vařeného dřeva a to u windsorských židlí. Během 18. století se začalo ohýbat dřevo a to konkrétně v Anglii při výrobě lodí. Od 19. století již můžeme zaznamenat pokusy o výrobu nábytku z ohýbaného dřeva. Jedná se o Belgičana Jeana-Josepha Chapuiseho. Ten v roce 1805 vyrobil několik dřevěných židlí, a to principem ohýbání vrstveného dřeva. O tři roky později tedy roku 1808, vyrobil židle z ohýbaného dřeva Američan jménem Samuel Gragg. Můžeme mluvit i o dalších pokusech s ohýbáním dřeva, například Melchior Fink dostal privilegium na výrobu čel postelí a také obvodů kol, Edward Raynolds zkonstruoval roku 1830 první ohýbací stroj vůbec, Thomas Blanchard zkonstruoval dokonce dva stroje k ohýbání dřeva, ale stále zde mluvíme pouze o experimentech nebo o manufakturním využití. Jediní, kdo využívali postup ohýbání dřeva průmyslově, byli stavitelé lodí. V nábytku se průmyslová výroba traduje poprvé až od Michaela Thoneta, jak je již zmíněno výše. [4]

5 Michael Thonet /1796-1871/, Boppard, začátky ve Vídni

Jediný syn Franze Antona Thoneta a Margarete Fischbachové Michael se narodil 2. července 1796. Rodina bydlela v Boppardu, jehož okolí bylo díky řece Rýn bohaté na lesy. Roku 1815 po smrti matky byl Michael zproštěn pruské vojenské služby, aby mohl pomáhat rodině. Roku 1819 si otevřel svou první dílnu v boppardské Steingasse 22 jako tesař a nábytkářský truhlář. Rok na to se Michael Thonet oženil s Marií Grahsovou /1799-1862/, se kterou měl celkem 14 dětí. Dospělosti se ale dožilo pouze pět synů – Franz, Michael, August, Joseph a Jakob. O deset let později v roce 1830 bylo v boppardské dílně zaměstnáno již 20 dělníků. Díky tomu mohl Michael začít experimentovat – vyráběl sedací nábytek z dýhových pásů, které mezi sebou klížil ve vrstvách.

Thonet používal k ohýbání dýhové listy. Ty řezal ve směru vláken na stejnoměrné pásy, které vařil v kličové lázni a poté je spojené dával do ohýbacích

forem. Před tím však bylo nutno svazek mírně ručně pozohýbat, aby se tento svazek do formy vešel. Po stažení pomocí šroubů se docílilo finálního tvaru. Nejnáročnějším časovým procesem bylo vaření v klihové lázni a sušení ohnutých dílů ve formách. Později byly formy dělány tak, aby se do nich vešly širší svazky, které se po ohnutí daly rozřezat po délce na dva stejné kusy v jednom procesu ohýbání. Výroba se tak urychlila a usnadnila, protože oba díly byly identické a tak nevznikaly žádné problémy při finální montáži. Díky těmto formám Thonet již v Boppardu vyráběl svůj nábytek sériově i když v omezeném počtu kusů. Dosáhl tak jisté typizace a normalizace. Michael Thonet vyráběl svůj nábytek rychleji, úsporněji a levněji než jeho konkurence.

Naprostá většina dochovaných boppardských židlí jsou židle s bočnicemi, příčně spojenými sedákem, trnožemi a opěradlovými příčkami, přičemž bočnice jsou ohýbány výhradně v jedné rovině. [4] Touto technologií nebylo možné vyrobit prostorové ohyby.

Náročnost ohýbání svazků dřív byla také velká z hlediska množství použitého kliču. Na jednu boppardskou židli bylo potřeba 5 kg kliču. [4] To je také důvodem proč se Michael Thonet rozhodl koupit roku 1838 v Boppardu mlýn, kde poté zřídil vlastní kličárnu. Je zde tedy patrný záměr zvýšit výrobu nebo minimálně udržet výši současné produkce.

40 kilometrů od Boppardu měl svou manufakturu na neohýbaný nábytek Roentgen. Manufaktura vyráběla již v té době typizovaný nábytek a odtud právě pochází myšlenka Michaela Thoneta dělat sady nábytku: židli, křeslo, pohovku. Tato manufaktura do jisté míry ovlivnila i tvary Thonetových boppardských židlí. Výroba těchto sad nábytku byla velmi jednoduchá. Přidáním područek k židli vzniklo křeslo a prodloužením sedáku a opěradla vznikla pohovka.

V roce 1841 kvůli sporům o vodní právo byl Michael Thonet donucen mlýn prodat. Dostal se do finančních problémů a splácení dluhů neustále oddaloval. Situace se stávala kritickou. Majetek byl dán do dražby. Z nejhorší situace se dostal pomocí šťastné náhody. Thonet se se svými výrobky zúčastnil živnostenské výstavy v Koblenzi roku 1841. Kníže Metternich, který v té době pobýval na svém sídle v blízkém Johannisbergu se dozvěděl o vystavovaném Thonetově nábytku a požádal Michaela Thoneta, aby mu svůj nábytek předvedl přímo na zámku Johannisberg. Výsledkem této návštěvy bylo Metternichovo pozvání do Vídně se slibem všemožné podpory. Thonet pozvání přijal. Po příjezdu do Vídně představil na Metternichovu přímluvu svoje

výrobky nejprve na císařském dvoře a brzy poté i Dolnorakouskému živnostenskému spolku.

Prvním pracovištěm Michaela Thoneta byla nábytková továrna Clemenze Lista, kde vytvořil zjednodušené modely svých boppardských židlí. Design boppardských židlí i jejich zjednodušená forma však ve Vídni neuspěly. Teprve rok 1843 přinesl změnu. Architekt Petr Hubert Desvignes, který vedl přestavbu Liechtensteinského paláce, dosáhl dohody Michaela Thoneta s nábytkovým továrníkem Carlem Leistlerem. Michael Thonet se tedy mohl zúčastnit prací v Liechtensteinském paláci. Pro palác vyráběl parkety z ohýbaných prvků a poté začal vyrábět i sedací nábytek. Jednalo se o zcela nové modely židlí, kde již neohýbá pásy dřeva, ale klížené svazky hranolků. Mohl tak dosáhnout libovolného trojrozměrného zakřivení. Nakonec se však Michael Thonet vrátil od hranolků k plochým vrstvám a změnil konstrukci ohýbacích forem. Musel totiž vyřešit rozdíl v natažení vnitřní a vnější vrstvy dřeva při ohýbací operaci. Tato fáze byla asi tím předposledním krokem k bezproblémovému ohýbání masivního dřeva.¹

5.1 Bezčepový systém

Thonet věděl, že nejkritičtější spoje na židli tvoří spojení předních noh a sedáku a zadních noh a sedáku. Proto tento spoj zcela odstranil a udělal tzv. bezčepový systém. Tento systém poprvé použil právě na židličkách pro Liechtensteinský palác. Díky tomu vznikl sice složitý díl, ale nemohlo dojít k vyviklání čepů, protože spoj žádné neobsahoval.

Bezčepový systém chtěl Thonet zachovat i ve své pozdější velkosériové výrobě v Koryčanech. To se mu podařilo, a proto můžeme u velkosériově vyráběných modelů č. 6, 9 a 13 vidět bezčepovou technologii. U Liechtensteinských židlí pozorujeme v trojúhelníkovém místě pod sedákem řezby, ale u pozdějších modelů tyto prostory vyplňují florální prvky nebo obrácené slzičky. [4]

Obr. 1 Bezčepová konstrukce předních noh

Obr. 2 Detail bezčepové konstrukce předních noh

¹ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 24

5.2 Nejvýznamnější výrobky doby

5.2.1 Boppardská židle 1

V 860, Š 430, H 520, sedák 420x400 mm

Obr. 3 Boppardská židle 1

První model židle vyráběl Michael Thonet ze svazku bukových dých máčených ve vroucím klišu v Boppardu mezi lety 1836 – 1842. Židle byla vystavena na výstavě v Koblenzi. Technologie výroby nedovoluje prostorové ohyby. Základem celé židle je bočnice. Dýhy se vkládaly do dřevěných forem, které byly vyrobeny pro široké dýchové pásy. Ty byly po vyschnutí podél rozřezány. Díky tomu lze v jednom kroku ohnout dva stejné kusy. Bočnice byly spojeny sedákem z masivního dřeva a opěradlovými spojkami. Sedák byl vypleten rotangovým lýkem nebo čalouněn. Veškeré spoje byly lepeny klišem.

5.2.2 Boppardská židle 2

V 840, Š 425, H 510, sedák 425x400 mm

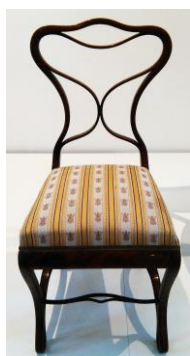

Obr. 4 Boppardská židle 2

Díky experimentům Michaela Thoneta v Boppardu se většina dochovaných kusů židlí liší pouze v několika detailech. To můžeme vidět i u židlí viz obr. 4 a 5. Židle se liší především tvarem opěradlové spojky a zdobením na přední straně sedáku. Sedák byl vyplétán rotangovým lýkem mimo židli. Teprve potom byl povrchově upraven a namontován mezi bočnice.

5.2.3 Boppardská židle 3

V 920, Š 425, H 510, sedák 425x400 mm

Obr. 5 Boppardská židle 3

Židle je ze všech tří popisovaných modelů nejvzácnějším kusem. Je to díky pokusu o prostorový ohyb v opěradle, který ovšem nemohl být příliš výrazný. Spodní část židle je vyrobena stejnou technologií jako první typ, tedy ze svazků bukových dých, které jsou ve finální části skryty pod ořechovou dýhou. Z období Boppardu známe i židle s čalouněnými sedáky a to jak s čalouněním vysokým, tak nízkým. Mezi ně patří například tento model.

5.2.4 Boppardská pohovka

Obr. 6 Boppardská pohovka

Existence této pohovky se dala předpokládat, ale nikdo ji neviděl a není o ní zmínka ani v žádných starých spisech. Pohovka byla objevena roku 1992 ve Vídni a jedná se o unikátní kus nábytku a nejvzácnější objev, který učinil německý soukromý sběratel P. W. Ellenberg. Pravost nábytku byla zkoumána pomocí rentgenu. Díky rentgenu mohla být porovnána vnitřní struktura, aniž by byla poškozena vrchní ořechová dýha. Tím byla dokázána pravost nábytku. Dnes můžeme tuto pohovku najít v muzeu německé firmy *THONET* ve Frankenbergu.

5.2.5 Zjednodušená boppardská židle

Obr. 7 Zjednodušená boppardská židle

Ke konci své práce ve vídeňské továrně Clemenze Lista vyráběl Michael Thonet tuto zjednodušenou boppardskou židli. Opěradlový a sedákový tvar jsou totožné s boppardskou židlí, chybějí však trnože a některé přední nohy nebyly vyráběny z vrstev, ale z masivu. Velice vzácný soubor čtyř těchto židlí najdeme v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze.

5.2.6 Liechtensteinské židle mezi lety 1843-1847

Obr. 8 Liechtensteinská židle

Na těchto židlích pracoval Michael Thonet v dílně Carla Leistlera, ale úplně sám v odděleném objektu. Na židlích můžeme pozorovat prostorové ohýbání a tudíž i rychlou změnu technologie. Vidíme, že Thonetovy židle jsou již v té době vzhledově velmi lehké a elegantní. Vzhledem k tomu, že nábytek dřívější doby vypadal mohutně, bohatě a pevně, musel Thonet vyvrátit nedůvěru ve své výrobky, proto pod sedák židlí umístil kusy olova, aby zaručil právě tu „pevnost“ výrobků, která byla vyžadována. Přes veškeré válečné škody ve vídeňském paláci se dochovalo relativně značné množství těchto židlí, ovšem výhradně v Liechtensteinském paláci. Jsou však dvě výjimky – jednu vlastní soukromý sběratel ve Vídni a druhá je v majetku firemní sbírky TON v Bystřici pod Hostýnem. Přesný počet vyrobených kusů není znám.

6 První dílna ve Vídni

Roku 1849 po skončení práce v Liechtensteinském paláci si Thonet otevírá novou vlastní dílnu ve Vídni v Gumpendorfu. V té době vzniká mnoho modelů jako například židle č. 1 tzv. Schwarzenberská židle, která byla použita pro vybavení Schwarzenberského paláce. Dalším modelem z toho období je například židle č. 4, která byla použita do interiéru kavárny Daum ve Vídni.

6.1 Londýnská výstava 1851

Thonet získává bronzovou medaili za kolekci palisandrového nábytku, který byl vykládán mosazí. Jednalo se o 6 židlí, 1 sofa, 2 křesla, 1 šicí stolek, 2 menší stolky, 1 velký kruhový stůl a v neposlední řadě 2 etažéry. Tento nábytek není zachován jako komplet v rukách jednoho majitele. Podle nejnovějších pátrání je celá souprava rozeseta mezi pět vlastníků. Část toho nábytku je v podnikové sbírce TON a. s. Bystřice pod Hostýnem, další v Muzeu regionu Valašsko ve Vsetíně a nejvzácnější kruhový stůl je na zámku ve Vizovicích. Po jednom stolku mají i podniková muzea Thonet Vienna a Thonet Frankenberg.

Konec roku 1852 přinesl změny. Thonet otevřel svou první prodejní pobočku ve Strauchgasse. Pro velké množství zakázek výrobní prostory v Gumpendorfu již nevyhovovaly. Proto se v roce 1853 přestěhoval do prostor Mollardova mlýna, kde bylo dostatek místa pro dílnu i obytný dům. V tu dobu zaměstnával již 42 dělníků, o tři roky později to bylo už 70 zaměstnanců a do provozu se nově daly i parní stroje.

I když se zvýšil počet objednávek, nebylo již možné zvýšit produkci. Problémem byly především zahraniční objednávky, kde přeprava probíhala na lodích. Klížený nábytek nebyl schopen odolat slané vlhkosti. Bylo na čase změnit technologii a přijít s něčím novým, s ohýbáním masivního dřeva.

6.2 Nejvýznamnější výrobky doby

6.2.1 Židle č. 4

V 890, Š 420, H 500, sedák 420x420 mm

Jedná se o první model židle, který byl vyráběn v sériích. Židle se vyráběla už v první vídeňské dílně v Gumpendorfu mezi lety 1849-1850. Pod číslem 4 ji můžeme najít v katalogu z roku 1859. Židle je z ohýbaného vrstveného palisandrového dřeva s rotangovým výpletem. Je to první

Obr. 9 Židle č. 4

Thonetova židle, která byla zakoupena do klasického veřejného interiéru – hotel U královny anglické v Pešti a kavárna Daum ve Vídni. Na tomto modelu se Thonet z ekonomických důvodů vrací k upevnění předních noh čepem do sedáku. Upevnění noh u této židle nevypadá příliš esteticky, protože v přední části sedáku vzniká navíc jakési vychýlení, kam je noha upevněna.

6.2.2 Židle č. 5 a křeslo č. 5 pro světovou výstavu v Londýně 1851

Parametry židle V 920, Š 420, H 490, sedák 420x425 mm

Parametry křesla V 920, Š 510, H 580, sedák 490x480 mm

Obr. 10 Židle a křeslo č. 5

Oba modely byly určeny pro světovou výstavu v Londýně v roce 1851. Jsou vyráběné technologií ohýbání svazků hranolků, které umožňují alespoň zčásti prostorový ohyb. Mezi hranolky jsou vkládány mosazné pásky (viz obrázek 11). Oba modely mají nečepované přední nohy. Jedná se o konstrukčně nejstarší modely, které se dostaly i do průmyslové výroby. Přední noha je sestavena ze dvou kusů a každý kus se pak pod sedákem ohýbá na opačnou stranu. V místě rozvětvení předních nohou se nachází dekorativní prvek ve tvaru obrácené kapky.

Obr. 11 Detail područky křesla a spojení předních noh se sedákem s mosaznými pásky

6.2.3 Kruhový stůl pro Světovou výstavu v Londýně 1851

Jedná se o velký stůl s kruhovou deskou o průměru 116 cm. Čtyři nohy se

Obr. 12 Kruhový stůl a detail desky

pod deskou sbíhají ke středu. Ve středu jsou nohy spojeny na větší vzdálenost ohýbanými prvky, které dále slouží jako dekorace a zároveň i demonstrace různých možností ohýbání. Nohy se směrem k podlaze

rozbíhají. Na podstavě je nosná konstrukce desky v podobě dutého rotačního hyperboloidu. Deska je na něm upevněna pomocí pantu. Samotná deska stolu je pak intarzovaná želvovinou, mosazí a perletí. Jedná se o práci nejstaršího syna Franze.

7 Gebrüder Thonet

V listopadu 1853 se Michael Thonet rozhodl převést firmu na své syny a v roce 1855 se mu konečně podařilo dostat „prosté tovární oprávnění“ k jeho podnikání. [3] Od té chvíle se nemusel řídit patentovými omezeními ani ustanovením truhlářského cechu. Ve stejném roce se mu také podařilo vyvinout a uvést do provozu první rakouskou pásovou pilu. V této době nastal velký rozmach podnikání. Thonet se se svými výrobky účastnil nespočetně výstav, kde získával ocenění: bronzovou medaili na Všeobecné německé průmyslové výstavě v roce 1854 nebo stříbrnou medaili za luxusní i spotřební nábytek na Světové výstavě v Paříži. Poté následovaly i velké exportní zakázky například pro Jižní Ameriku.

Thonet měl díky svým úspěchům ve Vídni značnou konkurenci, která mu začala závidět. Stačilo jen najít záminku pro vyvolání sporu. Vzhledem k tomu, že Thonet nebyl rakouský občan, bylo lehké záminku vymyslet. Vídeňští truhláři se tak spojili a napadli privilegium z roku 1852, které znělo „*Dát dřevu rozříznutím a znovusklížením*

každý libovolný ohyb a tvar v různých směrech“.² Hlavním důvodem bylo to, že konkurenti napodobovali jeho výrobky a také postupy pro ohýbání dřeva. Thonet měl ale podporu knížete Metternicha a k jeho zákazníkům patřila i vysoce postavená vídeňská šlechta. Proto nakonec Michael Thonet i jeho synové získali roku 1856 rakouské občanství. Rok na to Dolnorakouské místodržitelství přisoudilo Thonetovi kromě občanství, také oprávnění na výrobu parket, nábytku a jiného dřevěného zboží.

Po čase už byly všechny prostory malé a Vídeň neposkytovala dostatek pracovní síly pro potřebný růst podniku. Proto se Michael rozhodl, že opustí Vídeň a přesune svou firmu Gebrüder Thonet do Koryčan na Moravě. Zde postavil svou první továrnu na ohýbaný nábytek. Rozsáhlé lesy a sociální struktura oblasti mu zajistily vše, co potřeboval. Proto se v letech 1856-1858 kompletně zrušila dílna v Mollardově mlýně a vše se přesunulo na Moravu.

7.1 Technologie ohýbání masivního dřeva

Roku 1856 si dal Michael Thonet potvrdit nové privilegium na ohýbání masivního dřeva. Bylo to poprvé, kdy byl chráněn způsob ohýbání masivního dřeva a jeho využití ve výrobě nábytku. Šlo o jednoduchý princip, kdy se napařená tyč, která je svěrkami připevněna k formě jedním svým koncem, bude okolo ní ohýbat. Současně se k tyči a formě připevní ocelový pás (pasnice), který bude mít na obou koncích zarážky. Jejich působením je ohýbané dřevo přinuceno chovat se v celé své tloušťce zcela neutrálně. Ocelový pás, který provádí celý vlastní ohyb, zároveň zabraňuje i praskání na konvexní straně ohybu a celý tento komplex je upevněn na speciální stoličce, u níž pracují dva sehraní ohýbači. Jeden ohýbá pomocí rukojeti ocelový pás a tím i dřevo a druhý mezitím dřevo s ocelovým pásem fixuje na určených místech k formě pomocí svěrek. Po skončení ohýbání je celá forma převezena do sušárny, kde schne určený čas. [4] Každý vyrobený díl má svou vlastní formu, okolo které se ohýbá a ve které i zároveň schne. Pro výrobní cyklus musíme mít tedy tolik forem, kolik dílů chceme vyrobit.

7.2 Tovární provoz a počáteční problémy výroby

První továrna v Koryčanech se začala stavět roku 1856 a o rok později byla dána do provozu. Ze začátku zde byly vyráběny jen polotovary a montáž probíhala ve Vídni.

---

² PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6. s. 17

Koncem roku byla na Moravu přesunuta i celková kompletace výrobků. V roce 1857 bylo tedy vyrobeno 10 tisíc kusů ohýbaného nábytku za pomoci parních strojů.

Největším problémem přestěhování výroby do továren bylo to, že koncepce výroby počítala jen s výrobou dílenskou a malosériovou. Ve spojích se totiž nepoužívaly vruty, ale byly klížené (lepené). Vrut se používal velmi málo, a když už byl použit, tak byl pečlivě skrýván. Michael Thonet poznal, že pro jeho bezčepový systém předních noh, již není ve velkosériové výrobě místo a vrátil se k systému čepovaných noh. Systém připevnění zadních a předních noh k sedáku prošel v průběhu let řadou změn. Tím se modely židlí značně odlišují a můžeme na nich vidět neustálý zájem Michaela Thoneta něco vymýšlet a zdokonalovat.

Problémem byla i drobná změna konstrukce, protože každý díl měl svou formu. Výroba forem nebyla levná, proto bylo nutné změny pečlivě zvažovat. Vzhledem k tomu, že ohýbání masivního dřeva nepotřebovalo již kvalifikované truhláře, zaměstnanci továrny se stali bývalí lesní dělníci, kteří byli levnou pracovní silou. Jelikož ale neměli žádný respekt ke strojům, docházelo v továrně k častým úrazům. Ze začátku byl problém i s včasným příchodem do práce. Levná pracovní síla byla sice výhodou, ale prostředky musely být investovány i do vzdělání zaměstnanců.

Roku 1859 vydává Gebrüder Thonet první katalogový leták, ve kterém najdeme 26 sériových modelů židlí, sofa, křesel a stolů. O rok později se v Koryčanech vyvíjí nový typ nábytku – houpací křeslo. Továrna zaměstnává již 300 dělníků, kteří vyrábějí zhruba 50 tisíc kusů nábytku ročně. Roku 1861 se zřizuje prodejní pobočka v Pešti (dnešní Budapešť) a ve Vídni.

7.2.1 Etapy připojení předních noh k sedáku

1. Noha přímo v sedáku
2. Díra pro čep byla vrtána skrz rám sedáku, aby měl čep co nejdelší vedení
3. Vyztužovací kusy naloženy z venkovní strany, do kterých byla noha načepována. Tento princip můžeme vidět například u židle č. 4, která je již zmíněna výše.
4. Vyztužovací kusy zevnitř – konečné řešení, které podléhalo už jen nepatrným změnám.³

Můžeme ještě poznamenat, že v průběhu let se ještě jednou Michael Thonet pokusil odstranit čepy z předních noh a to systémem ocelového šroubu místo čepu,

---

³ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 29

který se šrouboval do litinové objímky v rámu sedáku. Tento způsob měl jisté problémy, a proto byl z výroby postupně odstraněn. Nikdo neví, jak tento systém vypadal, protože se nedochoval žádný nábytek s litinovou objímkou.

7.2.2 Etapy připojení zadních noh k sedáku

1. Jeden nebo dva vruty se zapuštěnou hlavou zevnitř rámu sedáku.
2. Tzv. vratový šroub s hlavou vně a matkou uvnitř sedáku. Řešení se používalo dlouho na jednoduchých židlích transportovaných v rozloženém stavu.
3. Vrut se čtvercovou hlavou zevnitř sedáku – konečné řešení.⁴

7.2.3 Spojovací kruhy – nožní spoj

Dosud se předpokládalo, že se tyto kruhy začaly používat až začátkem 70. let 20. století. Ale židle s kruhy jsou zobrazeny už v časopisech z roku 1862. To ale není první zmínka o kruzích. O tom, jak daleko od sedadla má být kruh připevněn, se píše už mnohem dříve v rodinných dopisech synů Michaelu Thonetovi. Kruh se nakonec připevňoval vždy 8 cm pod sedadlem. [4]

7.3 Vývoj dalších továren a filiálek Gebrüder Thonet

Roku 1861 se začala stavět druhá továrna v Bystřici pod Hostýnem, která byla dána do provozu o rok později. Vyráběl se tam především model židle č. 14 a také parkety. Syn Michaela Thoneta August Thonet zde vyvinul stroj na ohýbání kruhových spojek nohou. Roku 1865 zakoupila firma panství Velké Uherce na středním Slovensku, tehdy ještě v Uhrách a začala budovat další továrnu. Ze začátku se zde vyráběly jen polotovary, ale o dva roky později už byla výroba kompletní. Roku 1867 firma bratří Thonetů uzavřela smlouvu o dodávce dřeva s firmou Société civil de Wsetin, která obsahovala také předání pily v Halenkově. O rok později byla už v Halenkově založena další továrna s filiálkou ve Vsetíně, která zpočátku sloužila jen na dodávku dřeva, ale roku 1869 byla dána do kompletního provozu. Až roku 1872 zahájila i kompletní provoz továrna ve Vsetíně. Roku 1890 firma zakoupila i vsetínské panství. Továrna ve Vsetíně byla první továrnou založenou po smrti Michaela Thoneta v roce 1871.

2. 2. 1873 byla továrna v Bystřici pod Hostýnem velmi poškozena požárem, což byl důvod ke vzniku vlastního požárního sboru. Během jednoho roku se továrna znovu obnovila a nově zde vznikly také dělnické domky, ale i domy pro rodiny Augusta

---

⁴ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 30

a Jakoba Thoneta. Vedení bystřické továrny pak od roku 1890 převzal Augustův nejstarší syn Carl.

Další továrna byla založena roku 1880 v Nowo-Radomsku v tehdeším ruském Polsku a zahájila provoz o rok později. Důvodem vybudování této továrny bylo vysoké dovozní clo v obchodování s Ruskem. Nejprve se zde prováděla konečná montáž výrobků, ale po dalším zpřísnění ruských předpisů byla firma nucena změnit provoz na normální továrnu. Jednalo se o třetí největší továrnu hned po Bystřici pod Hostýnem a Koryčanech. Poslední závod byl zbudován ve Frankenbergu s filiálkou v Allendorfu, kvůli bohatému výskytu lesů a také kvůli zavedení cla na německém trhu. Provoz zahájila roku 1890. Lidé z Frankenbergu odjeli na zaučení do moravských továren nebo sem přicházeli již zkušení dělníci z Moravy, aby nové frankenberské dělníky zaučovali. Tento systém byl úspěšně uplatňován ve všech nových továrnách firmy Gebrüder Thonet.

7.4 Světové výstavy Londýn 1862, Paříž 1867 a prodejní místa

Roku 1862 se konala další významná světová výstava v Londýně, kde Thonetové získali bronzovou medaili. Vystavili zde sedací nábytek a stoly. Jednalo se o nábytek do veřejných prostor, jako jsou kavárny, restaurace, kanceláře a další. Jen pro srovnání – výstava se konala ve stejném roce, kdy dali do provozu továrnu v Bystřici pod Hostýnem.

Thonetové otevírají další prodejní pobočky. Vedle té první ve Vídni se dále otevřela roku 1862 pobočka v Londýně, poté v Paříži, Hamburku, Berlíně, Rotterdamu, dále v Pešti a dokonce i v Brně.

Přelomovou výstavou se stala i výstava v Paříži roku 1867. Zde poprvé získala firma Thonet zlatou medaili. Na výstavě byla představena vedle sériového nábytku i demonstrační židle od Augusta Thoneta, ale také čalouněná „salonní“ souprava.

Od roku 1871, v roce úmrtí Michaela Thoneta, vlastnila firma již prodejní pobočky po celém světě. Byly to pobočky v New Yorku, Praze, Římě, Neapoli, Miláně, Chicagu, Petrohradě, dále v Barceloně a v mnoha dalších významných velkých světových městech. Všechny tyto prodejny reprezentovaly společně s velkou reklamou bohaté tradice Thonetovy dynastie a zaručovaly komerční úspěch.

Obr. 13 Michael Thonet a jeho pět synů kolem roku 1860

7.5 Konkurenční firma J. & J. Kohn

Rozmach firmy Thonet a jejich úspěchy vyvolávaly rivalitu konkurence. Říká se, že největší konkurenční firmou Thonetů byla firma J. & J. KOHN, kterou vedl Jakob Kohn a jeho syn Josef, kteří byli původně výrobci sirek, obchodníci se dřevem a vlastníci pily. S příchodem Thonetů na Moravu se okamžitě začali zajímat o ohýbání dřeva, jelikož vycítili příležitost úspěšného podnikání. Museli ale nejprve zrušit patent, který měla firma Thonet pod právní ochranou na vysoké úrovni. Kohnové tedy napadli patent podobně jako vídeňský cech z důvodu nepůvodnosti Thonetova pracovního postupu. [3] Vzhledem k tomu, že platnost patentu končila roku 1871 a Thonetové měli již ve světě své postavení, včetně velkého náskoku technologií, mimo jiné v té době vlastnili již několik továren, rozhodli se roku 1869 pro enormní finanční a časové náklady privilegia vzdát.

Kohnové si svou továrnu otevřeli ve Vsetíně, odkud pocházeli, poblíž jedné z mnoha továren Thonetů. Výrobky Kohnů byly ze začátku totožné s výrobky firmy Thonet, dokonce byly vydávány i pod stejnými čísly v katalogích, aby se to zákazníkům nepletlo. Po Vsetíně si postavili druhou továrnu v Těšíně. Pro lepší spojení s Ruskem si stejně jako Thonetové postavili další továrnu v Nowo-Randomsku. Poslední továrnu si založili v Holešově. Tato továrna byla speciálně postavena pro výrobu skříňového nábytku a také na výrobu dých a překližek.

Kohnové se postupem času stali velkými konkurenty i na světových výstavách. V roce 1873 dva roky po smrti Michaela Thoneta se na vídeňské Světové výstavě prezentovala se svými výrobky i tato konkurenční společnost.

Světová výstava v Paříži roku 1878, která byla již třetí v pořadí, znamenala pro firmu Gebrüder Thonet i J. & J. Kohn zlatou medaili za jejich vystavovaný nábytek.

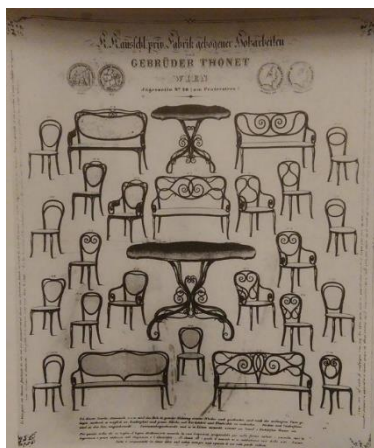
7.6 Konkurenční firma Mundus

Jednalo se o akciovou společnost, kterou založil Leopold Pilzer. Tento muž dokázal z malých a bezvýznamných firem vybudovat světové nábytkářské impérium s datem vzniku 1906. Své výrobky kopíroval převážně od konkurenčních firem Kohn a Thonet. Firma Mundus ale nekladla na kvalitu výroby a materiálu takový důraz jako Thonetové. Používala dřevo sukové a jakékoliv kvality, nepřilíš kvalitní lak a také tmel, kterými se suky zakrývaly. Tmel postupem času odpadal a suk vystoupil na povrch výrobku. Protože firma z úsporných důvodů vypouštěla z výroby rašplovací operaci předních noh, byly jejich výrobky nevzhledné a vypadaly mohutně. V roce 1917 skoupil Leopold Pilzer všechny akcie firmy J. & J. KOHN, čímž zdvojnásobil základní kapitál své firmy MUNDUS.

7.7 Nejvýznamnější výrobky doby

7.7.1 Nabídkový list firmy Gebrüder Thonet z roku 1859

Vzhledem k tomu, že firma Gebrüder Thonet měla na svém kontě již 26

různých sériových modelů z ohýbaného dřeva, rozhodl se Michael Thonet roku 1859 pro vydání prvního katalogu. Tento katalog se stal rozhodujícím marketingovým nástrojem společně s inzeráty a účastí na výstavách. Nabídka zahrnovala nejen židle, ale i křesla, sofa a stoly. Továrna v Koryčanech produkovala v tu dobu již 50 000 kusů nábytku za rok.

Obr. 14 První nabídkový list z roku 1859

7.7.2 Demonstrační židle

V 870, Š 570, H 690, sedák 450x360 mm

Jedná se spíše o designové dílo než židli jako takovou. Byla vyrobena

především pro demonstraci možností ohýbání dřeva. Autorem židle je August Thonet, prostřední syn Michaela Thoneta. Jde o židli složenou pouze ze dvou částí – z noh a sedáku s opěradlem. Pruty, ze kterých je celá židle vyrobena, mají 20 až 23 milimetrů v průměru.

Obr. 15 Demonstrační židle

7.7.3 Šroubovicová sada

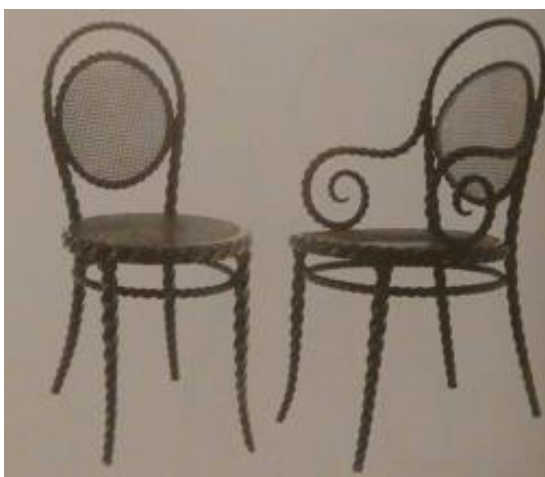
Židle – V 890, Š 420, H 490, sedák ø 420 mm

Křeslo - V 990, Š 530, H 600, sedák ø 530 mm

Lavice – V 990, Š 102, H 540, sedák 1020x500 mm

Stůl – V 780, Š 1060, H 760 mm

Sada je složená ze čtyř modelů – židle, křeslo a lavice se sedáky

Obr. 16 Židle a křeslo ze šroubovicové sady

Obr. 17 Stůl a lavice ze šroubovicové sady

s rotangovým výpletem a stůl s jasanovou dýhou desky. Soubor se nikdy nevyráběl sériově, jednalo se o sadu určenou pouze pro prezentaci firmy. Není dochovaný žádný doklad o technologii výroby této sady, můžeme se tedy pouze domnívat, že k opracování došlo ještě před samotným ohýbáním. Sada byla vystavena na vídeňské světové výstavě roku 1873 a je na ní použita firemní nálepka typu I. Z toho můžeme usoudit, že nábytek byl vyroben v 70. letech 19. století. Svědčí o tom i použití spojovacích kruhů a načepování předních noh přímo do rámu sedáku.

7.7.4 Židle č. 13

V 940, Š 425, H 540, sedák 425x425 mm

Obr. 18 Židle č. 13

Tato židle patří mezi nejstarší sériové výrobky. Je označena nálepkou typu I. a byla vyráběna v letech 1859-1862. Na modelu můžeme vidět techniku oblíbených Thonetových tzv. bezčepových noh s dekorativním prvkem obrácené slzy. Model patří mezi nejstarší v thonetovské produkci. Ve výrobě se zachoval do konce 19. století.

7.7.5 Židle č. 14

V 900, Š 435, H 510, sedák ø 415 mm

Jedná se o nejznámější židli celé thonetovské produkce, která je masově

Obr. 19 Židle č. 14 – rozložená
na části

vyráběna do dnes. Je známo mnoho podob židle č. 14, které vypadají na pohled stejně, ale liší se v malých detailech jako je například rozměr, zpevnění rámu sedáku v místech spojení s nohama, větším průměrem dřevěných tyčí a podobně. Židle vznikala několik let ještě za působení Michaela Thoneta ve Vídni, ale jedná se již o výrobek firmy Gebrüder Thonet. Je tvořena z 6 kusů z ohýbaného bukového dřeva a byla jedna z prvních, která dostala novinku - překližkový sedák.

7.7.6 Houpací křeslo č. 1

V 1080, Š 570, H 1130 mm

Houpací křeslo bylo zařazeno do produktů firmy Gebrüder

Obr. 20 Houpací křeslo

Thonet v roce 1860 jako zcela nový prvek. Bylo vyrobeno v továrně v Koryčanech z ohýbaného masivu a vyplétáno. Michael Thonet křeslo vyrobil podle vzoru Winfieldova houpacího křesla. Poprvé ho můžeme najít v katalogu jako model číslo 1. Poté se začaly vyrábět i jiné typy křesel a houpací lehátka například č. 7500 v roce 1883, které vzniklo jako nový typ nábytku z houpacího křesla.

8 1. světová válka, fúze Thonet-Mundus a běžná meziválečná produkce

V prvních dvou letech války se zdálo, že vše půjde dobře. Firma Thonet přivádí na trh nové modely ve velké míře. Firma dává zákazníkům stále možnost na výběr z atypických modelů, ale ceny všech výrobků se brzy zvedají o 25%. [5] Armáda potřebovala další vojáky, které musela poskytnout i Thonetova továrna. Firma se zabývala výrobou civilních zakázek. Mezi ně patřily například násady na nářadí, dřevěná držadla tašek nebo držadla žehliček. Vyráběly se také vojenské zakázky jako

bedničky na municie nebo pažby pušek. Potíží však byla opožděná nebo v horším případě žádná platba ze strany státu za vojenské výrobky a to firmu dostalo do krizové situace. Poslední rok války již stát neplatil za výrobky nic a tak se ke konci války situace ještě více zhoršila. Evropský odbyt byl slabý, protože lidé po válce neměli peníze. Výroba ani po roce 1921 nedosáhla předválečných obrátů, pouze výroba židlí se této době blížila. Problémům nepomohl ani převod firmy na akciovou společnost mezi lety 1920 až 1921. Bylo nutno hledat jiné řešení. V té době už byla Thonetova konkurenční firma Kohn sloučena s firmou Mundus. Spojení se silným partnerem bylo v té době to nejlepší, aby firma přežila poválečnou krizi. Chystala se tedy fúze dvou podniků – Thonet a. s. a Mundus – J. & J. Kohn, spojené československé továrny na nábytek z ohýbaného dřeva a. s. [5] Všechny firmy měly dlouholetou tradici a velký počet zaměstnanců a to se Leopold Pilzer pokoušel dát dohromady.

Jelikož si Pilzer velmi vážil značky Thonet i Kohn, výrobky této nově vytvořené společnosti stále nesly razítka i nálepky s původními jmény, to znamená, že razítko firmy Thonet-Mundus nikdy neexistovalo. Celý název nové firmy zněl „*THONET-MUNDUS SPOJENÉ ČESKOSLOVENSKÉ TOVÁRNY NA NÁBYTEK Z OHÝBANÉHO DŘEVA, AKCIOVÁ SPOLEČNOST*“. Sídlo společnosti bylo v Brně.⁵ Celá fúze tří nejvýznamnějších a největších firem na ohýbaný nábytek do jednoho celku byla dokonána 22. 10. 1925.

První spojený katalog všech tří firem vznikl v roce 1928, je velikostí o něco větší než formát A4 na výšku a všechny tři verze jsou stejné. Liší se pouze firemními logy na obálkách. Nábytek má již zcela nové číslování. Katalog obsahuje 653 modelů – jde převážně o modely firmy Thonet, vybrané modely Kohn a něco málo Mundus. Značně se zde zvětšil sortiment kancelářských křesel a polokřesel, včetně otáčecích. Součástí Pilzerových opatření bylo i technologické snížení kvality výrobků na úroveň Mundusu. Můžeme se tak setkat s židlemi, které mají tlusté přední nohy, protože byla zkrácena operace na rašplovacím soustruhu, čímž zmizela elegancie předních nohou. Katalogy vypovídají i tom, že zmizel výběr z více barevných provedení nebo imitací dřev. Nejsou zde uváděny ani ceny, přitom z katalogů před 1. světovou válkou není znám ani jeden katalog bez ceny. Obchodníci byli tedy seznamováni s cenami pomocí speciálních ceníků. Stálé ceny se už nikdy nevrátily. [5]

---

⁵ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet - Mundus: ohýbaný nábytek mezi dvěma válkami*. Újezd u Brna: Město Újezd u Brna, 2011. ISBN 978-80-260-0636-7. s. 121

8.1 Číslování Thonet-Mundus

Ve firmě Thonet-Mundus bylo zavedeno po roce 1925 zcela nové číslování, které se již neshodovalo s žádným předešlým číslováním ani jedné členské firmy.

A – Označení pro běžný sedací nábytek – židle nemá za číslem, které následuje po písmenu A, žádné jiné písmeno. Křeslo je doplněno písmenem F a pohovka písmenem C. Například křeslo A 70 F nebo pohovka A 70 C.

B – Sedací nábytek jiný – sem patří stoličky, houpací křesla, dále holičská nebo kancelářská křesla a podobně.

D – Doplnkový nábytek – květinové stolky, stojany na noviny, ...

G – Zahradní nábytek

P – Věšáky

T – Stoly a stolky

Z – Dětský nábytek ⁶

8.2 Designéři Thonet-Mundus a jejich výrobky

Ve firmě Thonet-Mundus navrhovali výrobky především návrháři. Mezi ty nejslavnější patří Josef Frank a jeho křesla A 403 F, A 822 F nebo židle A 403, B 314, B 836 a další. Gustav Siegel, který byl šéfem návrhářské týmu, navrhl pro firmu židle pod čísla A 112, A 129, A 139, A 144, A 145, A 148, A 280, A 281, A 282, A 457, A 560, A 560 F, A 561, A 562, A 563, A 563/I., A 564, A 564/I., A 569, A 588, A 589, A 612, A 613, A 771, A 917 a A 918. Gustav Adolf Schneck navrhl křesla A 61 F, A 62 F, A 63 F a A 64 F a židle A 63 a A 283. Dalšími autory výrobků pro Thonet-Mundus byl i Josef Hoffmann, kterého můžeme pokládat za jednoho z nejznámějších návrhářů už před válkou. Ten navrhl židli číslo A 811 a A 867. V neposlední řadě můžeme zmínit i brněnského architekta Otakara Vaňuru, který má za sebou především dva modely židlí. A to konkrétně A 1197 a k němu patřící křeslo A 1197 F a také křeslo A 1198 F.

Přiřazení jednotlivých modelů k autorům je velmi vzácné, jelikož se výrobky značily pouze firemními nálepkami a na žádném modelu se neuvádělo jméno autora.

8.3 Popis meziválečná produkce firmy Thonet-Mundus

V tomto období můžeme vidět, že Thonetova předešlá snaha o prostorový ohyb upadá. Výrobky se snaží směřovat spíše ke strojnímu ohýbání a maximálně ho využít.

---

⁶ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet - Mundus: ohýbaný nábytek mezi dvěma válkami*. Újezd u Brna: Město Újezd u Brna, 2011. ISBN 978-80-260-0636-7. s. 48

Spojovací kruh jako vyztužovací prvek se již nepoužívá a je zcela nahrazován novými prvky, jako jsou litinové úhelníčky mezi nohama a sedákem. Rozdíly v designu jsou patrné na první pohled z obr. 21.

Sedák a opěradlo židle nejsou z jednoho kusu, područky již nemají klasický tvar a přední nohy nejsou ohýbané. Zadní nohy tvoří oporu opěradla, jelikož nejsou vytaženy nahoru. Zadní nohy jsou k židli připevněny dvěma vruty a přední nohy jsou načepované přímo v sedáku, který je pro tyto účely dostatečně vysoký. Navíc jsou přední nohy vyztužené dřevěnými úhelníky a zadní nohy litinovými. [5]

Obr. 21 Typická meziválečná židle

8.4 Nejvýznamnější výrobky doby

8.4.1 Židle č. 392/IV

V 960, Š 400, H 480, sedák 400x410 mm

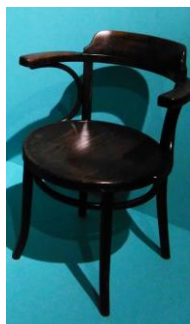

Obr. 22 Židle č. 392/IV

Jedná se o velmi zajímavý kus s krátkou dobou výroby. Je to meziválečný model, který se začal vyrábět roku 1915 ve vsetínské továrně a vážil 3,7 kg. Model můžeme vidět ještě v prvním poválečném katalogu z roku 1920, ale v katalogu 1925, kdy se již spojila firma Thonet, Mundus a Kohn, židli nenajdeme.

8.4.2 Kancelářské křeslo č. 6003

V 800, Š 610, H 550, sedák $\varnothing$ 480 mm

Obr. 23 Kancelářské křeslo č. 6003

Křeslo je značeno už nálepkou III. typu. Jedná se o nejrozšířenější typ kancelářského křesla. Poprvé bylo uveřejněno v katalogu Thonet z roku 1895. Jeho výrobu převzala i firma Thonet-Mundus a křeslo se dodnes vyrábí v mnoha továrnách po celém světě. Toto křeslo použil Otto Wagner v novostavbě vídeňské Postsparkasse, ale také ve své vile ve Vídni.

8.4.3 Křeslo Thonet-Mundus č. A 63 F

Obr. 24 Křeslo č. A 63 F

Křeslo navrhl Josef Frank v roce 1927 pro účely výstavy ve Stuttgartu. Jedná se o nenápadné křeslo se zadní částí podle Thonetovy Klasické řady I. Sedák židle je umístěn jen 35 cm nad zemí. Počítá se se snímatelným polštářem, o čemž svědčí také vysoko umístěné područky. Konstrukce područek a předních noh připomíná Thonetova vysoká dětská křesílka. Přední noha není čepovaná, je připojena k sedáku zevnitř pomocí dvou vrutů a pokračuje pravoúhlým ohybem až k opěradlu, kde je opět po dalším ohybu směrem nahoru přichycena dvěma, ale tentokrát krytými vruty.

8.4.4 Židle Thonet-Mundus č. A 283

Obr. 25 Židle č. A 238

Opěradlo židle tvoří obdélník, který je nasazený na zadní nohy. Židli navrhl německý architekt Adolf Gustav Schneck. Židle vychází z Thonetovy Klasické řady II., stejně jako její křeslová varianta, která však není prací již zmiňovaného A. G. Schnecka. Křeslo vzniklo později a jedná se o anonymní produkci firemního výtvarného studia. Podobnost židle s Thonetovou Klasickou řadou II. připomíná především vytažení zadních noh, ke kterým není přišroubován překližkový pás, ale ohýbaný obdélník vyplétaný rotangem.

9 Doba těsně před válkou, 2. světová válka

Před druhou světovou válkou se situace firmy Thonet-Mundus výrazně změnila. Jelikož byli Pilzer i Kohnové Židé, rozhodli se majitelé podnik spravedlivě rozdělit. Díky brzkému připojení firmy Kohn k firmě Mundus byli Kohnové ze hry a jednalo se pouze o rozdělení továren mezi Mundus a Thonet. Dohoda tedy zněla „*co je na východ od Rýna, patří Thonetům, co je na západ od Rýna, Pilzerovi.*“⁷

Dohoda se zdála výhodná, ale nebylo tomu tak, jelikož v továrně ve Velkých Uhercích se již nevyrábělo, v provozu zůstal jen statek s lesní správou. Továrna ve Vsetíně po fúzi také přestala vyrábět a provozu schopná zůstala jen strojírna, která

⁷ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet - Mundus: ohýbaný nábytek mezi dvěma válkami*. Újezd u Brna: Město Újezd u Brna, 2011. ISBN 978-80-260-0636-7. s. 125

byla roku 1932 zcela uzavřena. Jelikož se ve stejném roce uzavřela i Kohnova továrna, tak ze Vsetína zcela vymizela výroba ohýbaného nábytku. V Halenkově se provoz po fúzi pozastavil, ale poté byl opět dán částečně do provozu v roce 1929. Za války se v továrnách vyrábělo opět především pro vojenské účely – bedničky na munici a pažby, ale tentokrát i polohovací pojízdné křeslo-lůžko, které se vyrábělo ve Frankenbergu.

Druhá světová válka byla pro podnik horší než ta první. Bombardováním byly mnohé továrny i obchodní domy poškozeny a frankenbergská továrna zcela zničena. Po válce byl majetek Thonetů v Československé republice zabaven na základě Benešových dekretů i přesto, že Thonetové nepatřili k nacistům.

Továrny v Bystřici pod Hostýnem, Koryčanech, Halenkově, velkostatky Vsetín a Velké Uherce, obchodní domy v Praze a Brně včetně dalších menších nemovitostí byly dány pod národní správu a později roku 1946 znárodněny pod názvem Thonet národní podnik a od roku 1953 Továrny ohýbaného nábytku neboli TON národní podnik. [5]

Továrna v Nowo-Radomsku v obnoveném Polsku byla také znárodněna a továrna ve Frankenbergu stejně jako bývalá centrála podniku ve Vídni zničena válečným bombardováním.

Thonetovy podniky prošly v Československu mnoha reorganizacemi včetně těch, které jméno Thonet vůbec nepřipomínalo až po TON státní podnik v roce 1989.

9.1 Nejvýznamnější výrobky doby

9.1.1 Židle Thonet-Mundus č. A 811

Obr. 26 Židle č. A 811

Tato židle byla posledním návrhem Josefa Hoffmanna, co se ohýbaného nábytku týče. Židle byla navržena pro kavárnu na výstavě Werkbundu ve Vídni v roce 1930. Sedadlo bylo vyrobeno z plné překližky a opěradlo z překližky, ve které bylo 12 velkých otvorů. Jedná se o sběrateli velmi vyhledávaný kus. Židli najdeme v každém meziválečném katalogu firmy Thonet-Mundus.

Židle se s několika menšími změnami a vyplétanými plochami vyrábí dodnes ve firmě TON a. s.

9.1.2 Židle č. 124

V 840, Š 450, H 440, sedák ø 410 mm

Židle se vyráběla ve firmě Thonet-Mundus kolem 30. let 20. století.

Obr. 27 Židle č. 124

Je z ohýbaného bukového dřeva a sedák s opěradlem jsou vyrobeny z překližky. Překližkový sedák je pro židle Thonet-Mundus typický. Zadní nohy jsou prodlouženy do opěradla, ale opěradlo vrcholy nohou převyšuje.

9.1.3 Předválečné křeslo Thonet-Mundus A 1752 F

Křeslo se vyrábělo ještě dlouho po 2. světové válce a můžeme ho najít

Obr. 28 Křeslo A 1752 F

ve spoustě katalogů z té doby. Jedná se o jeden z nejznámějších kusů z produkce Thonet-Mundus.

10 Od vzniku TON a.s. po současnost a produkce rodiny Thonet

Od roku 1994 vyrábí klasický ohýbaný nábytek jen jediná firma v České Republice a tou je TON a. s. v Bystřici pod Hostýnem v jedné z původních Thonetových továren. Zde pokračuje výroba klasickou ruční technologií ohýbaného nábytku a mísí se s tou moderní strojní. Firma se z části řídí starým Thonetovským systémem číslování. Používá šestimístná čísla s tím, že poslední trojčíslí vychází ze starého Thonetovského systému. V jejich sortimentu stále můžeme najít židle číslo 14 pod číslem 315 014 nebo židli č. 18, dále pak klasické modely, které vycházejí z Klasických řad I. a II. Firma produkuje také úplně nové současné a moderní modely židlí a křesel, často podle návrhů známých designerů. Tyto výrobky jsou velmi úspěšné a oblíbené po celém světě a dostávají mnohá ocenění na soutěžích.

Firma vlastní kromě továrny v Bystřici pod Hostýnem také poslední Kohnovu továrnu v Holešově, která byla součástí fúze Thonet-Mundus v roce 1925. Zde se vyrábí překližky na sedáky. Veškerý sedací i jiný nábytek se vyrábí z ohýbaného bukového

dřeva. Za příplatek je možno zpracovávat i jiné dřeviny, zejména dub, jasan nebo ořech. U ořechu se jedná pouze o ohýbání překližek.

Majoritním vlastníkem akcií firmy TON a.s. je v současnosti její generální ředitel Milan Dostálík. Filozofií tohoto pokračovatele je výroba židlí a stolů s lidmi pro lidi. [6]

10.1 Pokračovatelé rodinné tradice Thonet v Německu

Na trhu najdeme i pokračovatele rodinné značky *THONET*. Jejich továrna se nachází ve Frankenbergu na místě původní staré thonetovské továrny, která byla zničena bombardováním v posledních dnech 2. světové války. Zde je tradice obnovena díky Georgu Thonetovi. Firma nejdříve vyráběla laťkové židle, ale poté se začalo s výrobou čalouněného nábytku a také nábytku z ocelových trubek. Dnes se podnik jmenuje Gebrüder Thonet GmbH Frankenberg a zaměstnává téměř 400 lidí. Hlavními výrobky jsou repliky klasického nábytku z ohýbaného dřeva, repliky klasického nábytku z ohýbaných trubek a moderní nábytek z ohýbaných trubek nebo dřeva. [4]

Obchodní značka *THONET* je zanesena jako mezinárodní chráněná známka pod číslem N 253 761.⁸

10.2 Nejzajímavější současné výrobky

10.2.1 Židle 002

Obr. 29 Židle 002

Židle navazuje na tradici Michaela Thoneta. Jejím autorem je český designér Jaroslav Juřica. Židle je složena pouze ze tří dílů – sedáku a poté dvou nosných identických dílů, které tvoří zadní nohy a opěrák a přední nohy a opěrák. Model se stal vítězem soutěže „*Bentwood no limits*“. Soutěž proběhla u příležitosti výročí 150 let ohýbaného nábytku v Bystřici pod Hostýnem.

⁸ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 130

10.2.2 Židle Split

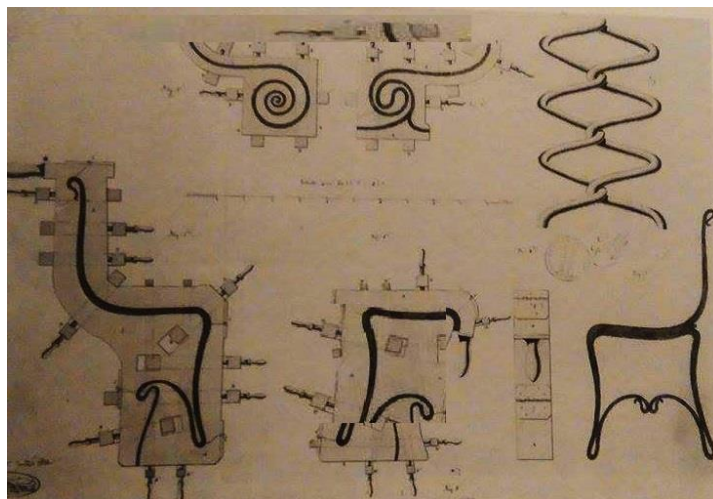
Židle Split je jednou z novinek firmy TON a.s. z roku 2015. Kolekci, jejíž součástí je i židle Split, navrhl designér Arik Levy. Základ židle je ručně ohýbaný rozštěp masivního dřeva. Na židli je tento prvek designový i funkční. Vytváří podpěru pro sedák i opěradlo zároveň. Sedadlo je také vyrobeno z masivního dřeva. Nástřík barvy je prováděn ručně. Na žádném z produktů firmy TON a.s. jsme se dosud s takovýmto plynule přecházejícím nástříkem od tmavého do světlého odstínu nesečkali.

Obr. 30 Židle Split

11 Patenty

První patent je z roku 1840 z Pruska. Patent byl odmítnut pro chybějící „hodnotu inovace“. Teprve druhá žádost ve Francii vedla k certifikátu. Patent získal Thonet díky svému sponzorovi van Meertenovi, který podal žádost 5. 6. 1841 a 16. 11. 1841 byl uznán jako zaváděcí na 15 let.⁹

Obr. 31 Kresba patentu z roku 1841 v Paříži

⁹ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 13

16. 7. 1842 obdržel Thonet privilegium od císařsko-královské Všeobecné dvorní komory ve Vídni. Znění privilegia bylo následující „*Každý, dokonce i ten nejkřehčí druh dřeva ohýbat chemicko-mechanickou cestou do jakýchkoliv forem a výkruží*“¹⁰

28. 7. 1852 – obdržel Michael Thonet nové privilegium, o které požádal jménem svých synů, aby zajistil budoucnost svých následovníků. Znění privilegia nyní bylo následující „*Dát dřevu rozříznutím a znovusklížením každý libovolný ohyb a tvar v různých směrech*“.¹¹ Thonet chtěl tímto patentem chránit svůj postup ohýbání dřeva a jeho zlepšení.

8. 7. 1855 - „*Prosté tovární oprávnění*“. To zaručovalo, že firma Gebrüder Thonet mohla vyrábět ohýbaný nábytek nezávisle na ustanovení truhlářského cechu a právních patentových omezení. V témže roce byla v jeho dílně vyvinuta a postavena první rakouská pásová pila.¹²

10. 7. 1856 – získáno nové privilegium „*Na zhotovení židlí a stolových noh z ohýbaného dřeva, jejichž ohýbání se děje působením vodních par nebo vroucích tekutin*“. Tím učinil dva kroky, poprvé byl chráněn nejen výrobní postup, ale především i jeho využití ve výrobě nábytku. Dal tak najevo, že má technické předpoklady pro ohýbání masivního dřeva.¹³

Thonet neměl nikdy své výrobní postupy ani modely dobře chráněné. Celý život význam patentů podceňoval. Z tohoto důvodu mohly konkurenční firmy jako Kohn a Mundus bez problémů napodobovat jeho výrobní postupy i na trhu úspěšné modely. Ke konci 19. století chránila firma buď technický postup výroby, nebo jen některé zajímavé modely, u kterých si nechala chránit i tvar.

Přímé znění patentů ke konci 19. století se nedochovalo, ale některé jsou stále uschovány v patentovém úřadu ve Vídni.

---

¹⁰ PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6. s. 14

¹¹ PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6. s. 17

¹² PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6. s. 18

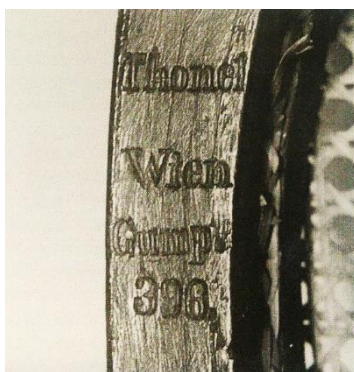
¹³ PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6. s. 20

12 Hlavní značení výrobků Michaela Thoneta

Podle razítek a nálepek na všech výrobcích Thonet, můžeme zhruba poznat, v jakém období byl daný kus nábytku vyroben. Můžeme díky tomu také jednoznačně říct, že se jedná o výrobek firmy Thonet. Razítka byla v průběhu časů postupně měněna celkově i pro jednotlivé trhy, jako například pro Maďarsko, Rusko nebo Francii.

Na liechtensteinských židlích ani na boppardských židlích žádné značení nenajdeme.

První signaturou je tedy razítko „*Thonet Wien Gump 396*“. Razítko se umísťovalo vždy na spodní stranu rámu, bylo do něj pod vysokým tlakem vyraženo. V začátcích průmyslové výroby se všechna razítka pouze vyrážela. Aby byla více viditelná zdůrazňovala se černou barvou, jsou ale známy i případy, kdy bylo razítko bílé. V pozdější době, kdy se začaly dělat různé typy židlí, bylo nutno pro razítko najít stejné místo na všech výrobcích. Razítko se razilo do výrobku pomocí silně ohřátého ocelového razidla. [4]

Obr. 32 Razítko „*Wein Gump*“

Po zavedení tovární výroby přibyla jako druhá část značení nálepka. Byla čitelnější a více viditelnější než razítko a mohlo na ní být psáno více informací. Jednalo se především o text „*K. K. ausschl. priv. u. landesbef. Fabriken massiv-gebogener Holz-Arbeiten von Gerbrüder Thonet in Wien,*“. Text byl na nálepce z toho důvodu, že ohýbání masivního dřeva ve velkosériové výrobě byl revoluční krok, a proto bylo nutné na něj upozornit a dostat ho do povědomí lidí. Také se tím zdůrazňoval poslední patent z roku 1856 a oznamovalo se, že firma Thonet pracuje nejmodernějšími technologiemi a to jako jediná - „*K. K. ausschl. priv.*“.¹⁴ Přesný rok zavedení této nálepky není zatím známý, ale thonetologové odhadují podle výrobků rok zhruba 1860.

¹⁴ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 44

Obr. 33 Nálepka I. typu

Rok zavedení druhého typu nálepky je již přesně známý. Je to rok 1881, kdy byla nálepka zaregistrována v Olomouci u Obchodní a živnostenské komory. Přesně 28. července 1881 dopoledne pod číslem 46. K zavedení nové nálepky zřejmě vedla skutečnost, že privilegium na ohýbání masivního dřeva neplatilo už od roku 1869, proto nová nálepka obsahovala mnohem méně textu. Písmena G, T v elipsových terčících na bocích nálepky značí jméno firmy (Gebrüder Thonet). V levém dolním rohu má nálepka upozornění „Mit gesetzlichem Schütze gegen Nachahmung“ což v překladu znamená „zákonná ochrana proti napodobování“ a v pravém rohu se nachází jméno tiskárny „K. k. Hof. Lith. u. Steindr. v. A. Grube, Wien“. Chránění nálepky bylo obnoveno poprvé v roce 1890 a poté každých 5 let.¹⁵

Obr. 34 Nálepka II. typu

Poslední třetí typ nálepky se lišil od předchozích tím, že na ní nebyl nápis WIEN. V elipsách po bocích se již nevyskytovala písmena G, T ale pouze T (Thonet). Tyto nálepky se začaly používat velice brzo po válce, a to z toto důvodu, že sídlo firmy už nebylo ve Vídni, ale v Československu. Proto také muselo zmizet slovo WIEN. Problém s novou známkou měla Francie, která požadovala vlastní nálepku pro svůj trh s francouzským textem „Fabriqué en Tchéco Slovaquie“, nápis se objevuje dole přímo pod thonetovským logem.¹⁶

¹⁵ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Videaň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 44

¹⁶ UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Videaň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2. s. 48

Obr. 35 Nálepka III. typu

Obr. 36 Nálepka III. typu pro frankofonní oblast

13 Křeslo 6009, B9 neboli dnes N°30

13.1 Historie a vznik křesla

Z toho, co již víme z historie firmy, je patrné, že většina křesel vznikla z židlí jen přidáním područek a rozšířením sedáku. Předchůdce křesla 6009, ale není znám. Dosud není znám ani návrhář tohoto křesla. Mezi thonetology se spekuluje o tom, že by křeslo mohl navrhnout prostřední syn Michela Thoneta, August Thonet. V době vzniku křesla mu ale bylo přes 60 let. V tomto úctyhodném věku a v té době není jisté, že by August Thonet ještě navrhoval takto úspěšné modely. Spíše se na jeho vzniku pouze podílel a udával rady méně zkušeným návrhářům firmy. Jedná se ale pouze o možné úvahy.

Křeslo, číslované jako 9, známe poprvé z katalogů z roku 1903. Tyto katalogy, ale nemůžeme brát jako historický důkazní materiál, vzhledem tomu, že se jedná o reklamní makulaturu.

Za zmínku stojí i to, že se křeslo objevilo dříve v katalogu firmy Kohn, v roce 1902. Thonetové by tedy vůbec nemuseli být autory tohoto křesla. Z historie ale víme, že firma Kohn v té době měla vyhraněný výrobní program zaměřený na salonní nábytek. Proto se zde jedná nejspíše o průmyslovou špionáž této konkurenční společnosti. Křeslo je maximálně funkční, tvarově jednoduché a estetické a Kohnové takový nábytek před zaměstnáním velkých designérů jako je například Josef Hoffmann nevyráběli.

Továrny Thonetů byly schopny vyrobit až 120 kusů těchto křesel měsíčně. Tyto údaje jsou známy z kartotéčního lístku z firemního archivu TON Bystřice pod Hostýnem.

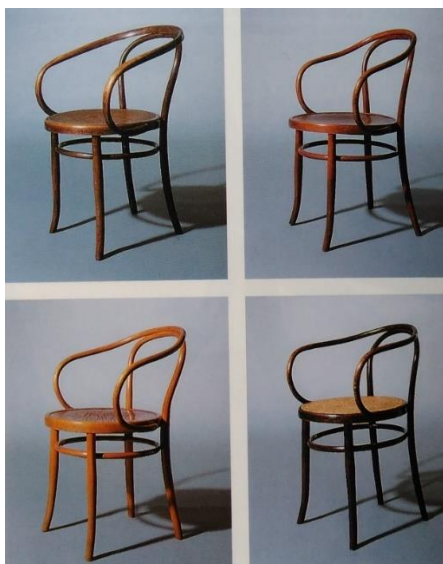
Na obrázku 38 můžeme vidět vyobrazení křesel konkurenčních firem Thonetů. Jde o modely firmy Kohn, Fischel a Mundus. Je patrné, že modely se liší především v oblasti loketníku jeho tvarem. Dále výškou umístění spojovacího kruhu, ale i celkovými rozměry. Zde se jedná pouze o pár centimetrů, takže rozdíly velikostí a vzdáleností prvků nejsou na první pohled tak zřetelné.

Je patrné, že průmyslová špionáž fungovala mezi všemi firmami navzájem ve větší či menší míře. Firmy mezi sebou úmyslně napodobovaly jak technologické postupy, tak i tvary nábytku nebo rovnou celé modely.

Firma Thonet vyráběla pro všechny svůj nábytek, který šel poprvé na trh, prototyp v podobě tzv. nulté série. Ohýbaly se v provizorních dřevěných formách a teprve po hlášeních z evropských prodejních poboček bylo přistoupeno k výrobě definitivních výrobních pomůcek a opravdová sériová výroba mohla začít. Křeslo 6009 nebylo v tomto ohledu žádnou výjimkou.

Artikel <i>Bürofauteuil</i>	Neue Katalog Nr. <i>B 9</i>	Alte Katalog Nr. <i>6009</i>	New Yorker Nr. <i>611</i>	Leistungs- Angebot im Monat Stück <i>120</i>		
Variante zu:	Th <i>19</i>	M <i>19</i>	K <i>19</i>	Nr. <i>19</i>		
erzeugt am <i>19</i>	Erzeugende Fabriken <i>Thonet</i>					
 <p>KG 4 <i>B 9</i> <i>80</i> <i>45</i></p> <p><i>1921</i> <i>3/19 ab</i></p> <p>Diverse Komplettierungen:</p>	Fabrikationskosten inkl. Fabriksregie lt. Regiesätzen vom <i>19</i>	roh	poliert	Netto	Stichtpreis	
	Produktive Löhne					
	Material					
	Fabriksregie					
	Fabrikationskosten					
	Beschläge, Spiegel, Sockel u. dgl.					
	Selbstkosten inkl. Fabriksregie					
	Bruttopreis		<i>9,-</i>			
	Normale Ausführung des Artikels: <i>mit Holzfuß mit 2 St.</i>					
	Gesamthöhe <i>80</i> cm	Sitzhöhe <i>45</i> cm	Sitztiefe <i>45</i> cm	Sitzbreite <i>45</i> cm	Nettogewicht kg <i>4,20</i>	Vorhandene Biegeformen
<i>Ausf. = eigene</i>					<i>9</i>	
<i>Lehne = N° 14 1/2</i>					<i>9</i>	
<i>Sitz = eigener Klotzfuß mit Antenn. 308</i>					<i>39</i>	
<i>Spannvorrichtung N° 1 eigene Reifen 40 1/2 cm Ø</i>					<i>21</i>	
<i>Nordseilform N° 14</i>						

Obr. 37 Kartotéční lístek

Obr. 38 Křesla v provedení konkurenčních firem

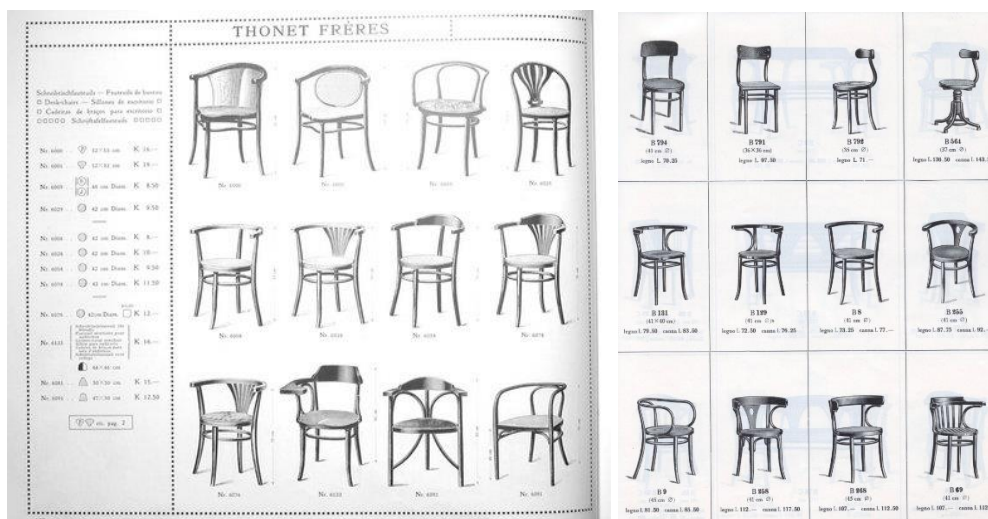
13.1.1 Objevení křesla v historických katalozích

Jak již bylo zmíněno, křeslo se poprvé objevilo v katalogu Gebrüder Thonet v roce 1903. Od té doby prošlo mnoha přeměnami, ač nepatrnými. Šlo většinou o změnu uchycení noh nebo lehké pozměnění tvaru loketníku.

Od tohoto roku se křeslo pod různým označením (číslováním) vyrábí dodnes ve firmě TON a. s. jako křeslo N°30 a v německé pokračovatelské firmě THONET ve Frankerberku pod číselným označením 209 v různých variantách s překližkovým, čalouněným nebo vypleteným sedákem.

Obr. 39 Katalog 1903 – poprvé se objevuje křeslo 9

Obr. 40 Katalog z roku 1911-1915 – křeslo 6009

Obr. 41 Katalog firmy Thonet-Mundus – meziválečné období křeslo B9

13.2 Značení křesla podle vývoje firmy

- Podle katalogu z roku 1903 bylo křeslo poprvé označeno číslem 9 ve firmě Gebrüder Thonet. Každá skupina nábytku měla svoje čísla od č. 1 dále. Protože při objednávkách docházelo k trapným omylům, přikročila firma k zavedení nového systému. Všechny výrobky kromě židlí dostaly navíc svá skupinová čísla.
- V katalogu z roku 1904 se židle značí již novým číslem 6009, stále se jedná o výrobek firmy Gebrüder Thonet. Číslo 6 na začátku číselného značení znamená, že se jedná o kancelářské křeslo.
- Označení B9 bylo označení křesla po fúzi ve firmě Thonet-Mundus. B je označení pro sedací nábytek jiného druhu než obyčejné židle.
- Označení N°30 nese křeslo v současné produkci firmy TON a.s. Celé jeho výrobní označení pak zní 321 030.

Jelikož ani tento výrobek nešel zrakům konkurenčních firem, tak i firma Kohn a Mundus vyráběla tento model ještě před fúzí. U firmy Kohn můžeme křeslo najít v katalogu pod číslem 712 nebo také pod číslem 712 A, zde se jedná o jiné spojení noh než spojovacím kruhem. Firma Mundus značila křeslo číslem 611.

Křeslo se vyrábělo i po fúzi všech tří firem v nově vzniklém holdingu Thonet-Mundus. Model byl a stále je velmi úspěšným a používaným kouskem až dodnes.

Obr. 42 Křeslo 6009 firmy Gebrüder Thonet

Obr. 43 Křeslo B9 firmy Thonet-Mundus

Obr. 44 Křeslo 712 firmy Kohn

Obr. 45 Křeslo 712 A firmy Kohn s jiným spojením nohou

13.3 Rozměry historického a novodobého křesla

13.3.1 Historické křeslo

Rozměry historického křesla byly měřeny autorkou práce v inventáři Moravské galerie na modelu z roku 1929, který je vlastnictvím galerie.

- Celková výška 730 mm
- Sedadlová výška 440 mm
- Šířka a hloubka sedadla $\varnothing$ 450 mm
- Výška loketníku 670 mm

13.3.2 Novodobé křeslo

Rozměry křesla byly měřeny autorkou práce přímo v showroomu firmy TON a. s. v Bystřici pod Hostýnem

- Celková výška 780 mm
- Sedadlová výška 460 mm
- Šířka a hloubka sedadla $\varnothing$ 480 mm
- Výška loketníku 700 mm

13.4 Popis jednotlivých částí křesla

Křeslo se skládá celkem ze šesti různých kusů. Jedná se o jedno opěradlo, loketník, sedadlo, nožní spoj a dvě přední nohy.

13.4.1 Fotodokumentace jednotlivých dílů křesla

Obr. 46 Sedadlový rám se sedákem z překližky

Obr. 47 Nožní spoj

Obr. 48 Loketník

Obr. 49 Přední nohy

Obr. 50 Opěrák

13.5 Provedení sedáku

Sedák může zákazník pořídit ve třech různých provedeních. První provedení je hladké sedadlo. Jedná se o sedák vyrobený z překližky. Druhé provedení je sedák čalouněný. Zákazník má možnost výběru mnoha druhů barevných provedení a potahových látek jako je textilie, kůže nebo koženka. Poslední možností je sedák vyplétaný rotangem.

13.6 Použitý materiál a provedení

V současné době se křeslo vyrábí výhradně z buku. U tohoto křesla si zákazník může vybrat z několika možností povrchových úprav jako je moření na různé odstíny, dokončení pigmentovým lakem, který zcela zakryje strukturu dřeva nebo přírodní (surový) vzhled.

Výhody výroby křesla z bukového dřeva spočívají v tom, že se buk dá mořením lehce imitovat na jiné dřeviny.

13.7 Výroba křesla

Vstupní materiály pro výrobu křesla jsou bukové hranolky, které se skladují v prostorách firmy TON a. s. a musí se připravit pro výrobu. U hranolků, které se ohýbají na páře, je zapotřebí jiná vstupní vlhkost, než u těch, které se ohýbají pomocí vysokofrekvenčního ohybu. Před vstupem do výroby se vysouší hranolky na určitou danou vlhkost. Pro parní ohyby je tato vlhkost mezi 20-30 procenty a pro vysokofrekvenční ohyb okolo 15 procent. Nedodržení vstupní vlhkosti má vliv na kvalitu výrobku.

Výroba se dělí do tří fází: ohýbání, strojní obrábění a montáž s dokončením.

13.7.1 Ohýbání

Ohýbání se dělí do dalších dvou fází – přípravná a samotné ohýbání. V první tzv. přípravné fázi se hranolky připravují pro samotné ohýbání. Obrábějí se na přesný průřez a zkracují na přesnou délku. Veškeré rozměry se počítají s nadměrkem pro další opracování. Aby se dřevo mohlo ohýbat, musí se před procesem změkčit (plastifikovat). U křesla N°30 se používají dva způsoby změkčování – horkou nasycenou párou a vysokou frekvencí. Párou se změkčuje sedadlový rám, opěradlo, loketník a nožní spoj. Pouze přední nohy se změkčují pomocí vysoké frekvence.

Ohýbání se poté provádí ručně nebo strojně. Strojně se ohýbají přední nohy, které se ohýbají na vysokofrekvenčních lisech, a dále nožní spoj a sedadlový rám, který se ohýbá na speciálním ohýbacím stroji, kterému se říká „*sádlík*“. Ručně se ohýbá opěradlo a loketník. Ohýbání se děje za pomoci tvárnice (šablony) a pasnice. Pasnice zabraňuje praskání a porušení struktury dřeva díky tomu, že se neutrální vrstva dřeva při ohýbání posune mezi dřevo a pasnici. Pasnice se využívá také kvůli tomu, že dřevo obsahuje dřevné paprsky, po kterých by se mohlo „*posunout*“. Na obou koncích pasnice jsou proto zarážky.

Po ohýbání následuje proces vysoušení, při němž se ohyby zafixují (stabilizují). Děje se tak v teplovzdušných sušárnách, kam jsou převezeny komplety v podobě ohnutého dřeva v ohýbací formě (tvárnici) s pasnicí. Pouze přední nohy jsou vysoušené zároveň při ohýbání díky vysokofrekvenčnímu ohýbání.

Již vysušené ohyby se poté srážejí z tvárnice, zafixují se, aby byly rozměrově stabilizované, a poté putují do meziskladu, kde se klimatizují. Děje se tak proto, aby byla ve všech dílech a v celém jejich průřezu sjednocena vlhkost. Tento mezisklad surově ohnutých dílů má řízené prostředí tj. teplota 22-24 °C a vlhkost 45-65 %.

Všechny ohyby se klimatizují potřebnou dobu, jen přední nohy tímto procesem projít nemusí nebo jen na velmi krátkou dobu. Klimatizace se po celou dobu sleduje pomocí vlhkoměrů. Buď váhovou metodou, nebo vlhkoměrem na bázi elektrického odporu.

Obr. 51 Ruční ohýbání loketníku ve formě

Obr. 52 Ohnuté loketníky ve formách připravené k sušení

Obr. 53 Ruční ohýbání opěradla ve formách

Obr. 54 Ohnutá opěradla ve formách připravená k sušení

Obr. 55 Strojní ohýbání sedadlového rámu na ohýbacím stroji „sádlík“

13.7.2 Strojní obrábění

Když má ohyb správné parametry, postupuje do strojního obrábění. Zde se obrábí do konečného tvaru a kvality povrchu. Ohyb se například frézuje, brousí, čepuje a vrtá.

13.7.2.1 Sedák

Na sedadlový rám se vyfrézují spoje (drážky). Díl se poté sklízí pomocí dvousložkového lepidla. Poté se do rámu vyfrézují drážky na výztuhy tzv. „pakle“ předních noh, které se následně přilepí. Vnitřní a venkovní obvod sedáku se ofrézuje a z horní strany se vyfrézuje drážka pro hladký, čalouněný nebo vyplétaný sedák. Nakonec se celý sedák obrousí. U hladkého provedení se do rámu ihned nalepí sedadlová překližka.

Obr. 56 Sedadlový rám s vyfrézovanými drážkami

Obr. 57 Slepěný sedadlový rám

Obr. 58 Sedadlový rám s výztuhami

Obr. 59 Sedadlový rám s vnitřním ofrézovaným obvodem

Obr. 60 Ofrézovaný sedadlový rám s drážkou pro sedák

Obr. 61 Sedadlový rám se sedákem z překližky

13.7.2.2 Nožní spoj

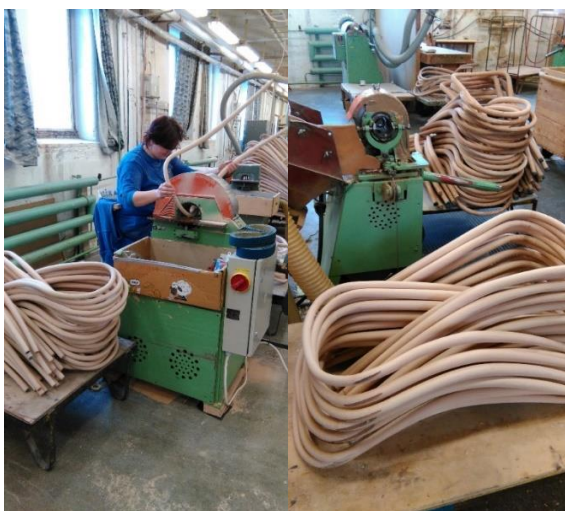
Postup obrábění nožního spoje je identický se sedadlem. Pouze se vyfrézují spoje, díky kterým se poté sklízí dohromady a obrousí se jeho vnitřní a vnější obvod.

13.7.2.3 Opěradlo, loketník a přední nohy

Opěradlo se nejdříve ofrézuje na průřez, tak aby se odstranily drobné vady po ohýbání, tzv. se „protáhne“. Poté se celé obrousí. U loketníku následuje tentýž proces jako u opěradla. Přední nohy jsou na obrábění nejjednodušší. Pouze se brousí.

Všechny obrobené díly putují do horního meziskladu, který slouží pro kompletaci zakázek. Díly se zde třídí podle kvality na světlé a tmavé barvy. Tmavší díly se poté posílají na dokončení povrchu mořením. Takové kusy pro tmavé provedení, tak mohou mít různou barevnost povrchu. V tomto skladě se také na židle laseruje logo TON.

Obr. 62 Broušení opěradla a protahovačka na ofrézování povrchu

Obr. 63 Loketník s rozpěrami pro fixaci tvaru

13.7.3 Montáž a dokončení

Jednotlivé díly se vydávají na montáž na konkrétní zakázku. Pokud jsou díly určené na barevné provedení, ihned se namoří. Po moření se suší přímo u mořících van.

Jestliže je provedení sedadla s výpletem, kobercuje se rákosovým kobercem před montáží. Výplet se lisuje do drážek v sedadlovém rámu.

Namožené díly se poté kontrolují, popřípadě se opravují vady, které se projeví po moření. Poté nastává tzv. předmontáž. Do předních noh se nafrézují čepy a do sedadel otvory. Díly se lepí dohromady pomocí PVAc lepidla.

Následuje konečná montáž – všechny díly se montují dohromady. V prvním kroku se smontuje opěradlo, sedadlo s naklizenými předními nohami a nožní spoj. Ve druhém kroku se k této sestavě přišroubuje loketník. Pro spojení jednotlivých částí židli se používají vruty s křížovou hlavou a podstavcové šrouby. Po montáži se musí křeslo ořezat na stejnou výšku. Následuje kontrola celého výrobku a po kontrole přechází křeslo na dokončení.

Při dokončování povrchu se celé křeslo nastříká dvakrát základním lakem a vrchním lakem. Mezi základním a vrchním lakem se provádí mezibrus. Pro dokončení se používá vodou ředitelný lak – transparentní, pigmentový nebo speciální úprava tj. například antik, který imituje starou židli.

Po dokončení povrchu se u provedení s čalouněním do sedadlového rámu přispoukne čalouněná sedadlová překližka tzv. „*paddeska*“. Pokud jde o provedení s výpletem, odstraní se zvednuté chloupky. U všech kusů se před zabalením naklepou ochranné kluzáky podle typu podlahy. Pro koberce se volí kovové kluzáky, pro plovoucí podlahy filcové kluzáky a pro dlažbu plastové kluzáky.

Před balením probíhá výstupní kontrola, po které se na výrobek nalepí textilní štítek s razítkem výstupní kontroly. Nakonec se křeslo zabalí každé zvlášť do kartonu, na karton se nalepí štítek s počtem kusů, fotkou výrobku, jménem zákazníka, adresou a podobně.

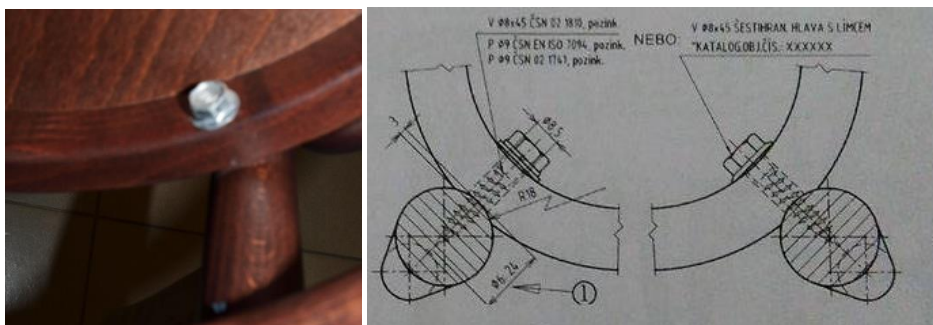
13.8 Spojovací materiály

Přední nohy jsou načepované k sedadlovému rámu a pro větší pevnost zajištěné vrutem s křížovou hlavou. Zadní nohy jsou k sedadlu připevněny pomocí podstavného vrutu s šestihrannou integrovanou podložkou. Nožní spoj, který je na křesle umístěn 8 cm pod sedákem a slouží pro větší pevnost celého křesla, je k nohám připevněn také pomocí vrutů s křížovou hlavou, stejně jako loketník k sedadlovému rámu.

Obr. 64 Detail připevnění přední načepované nohy

Obr. 65 Detail nohy s čepem a sedák s vnitřním vyztužovacím kusem

Obr. 66 Detail připevnění zadní nohy

Obr. 67 Technický výkres připevnění zadní nohy

13.9 Fotodokumentace křesla

13.9.1 Historický model z roku 1929 ze souboru Jana Vaňka

Obr. 68 Křeslo s nepůvodní povrchovou úpravou z roku 1929

Obr. 69 Křeslo - pohled shora a zespodu

Obr. 70 Detail připevnění zadní nohy

13.9.2 Novodobý model z produkce firmy TON a. s.

Obr. 71 Křeslo N°30 s překližkovým sedákem

Obr. 72 Křeslo N°30 s vyplétaným sedákem

13.10 Výroba křesla ve Frankenbergu

Model se v pokračovatelské firmě *THONET* ve Frankenbergu vyrábí také dodnes, ale již pod číslem 209. Jedná se o repliku klasického modelu vyrobeného ohýbáním bukového dřeva.

Křeslo je složeno z šesti částí. Sedadlová část je vyráběna z tvarované překližky. Firma také nabízí model ve více možných provedeních – s čalouněným

sedákem potaženým kůží nebo textilií, s vypleteným sedákem nebo jen se sedákem z ohýbané překližky. Povrch židle je upraven mořením. Model 209, který firma vyrábí, je přesnější kopií křesla číslo 6009 než replika modelu od firmy TON a. s. [8]

Obr. 73 Křeslo 209

„Pokud by architekt navrhl podobnou židli jako kancelářské křeslo Thonet č. 6009, pětkrát tak drahou, třikrát tak těžkou, z poloviny tak pohodlnou a ze čtvrtiny tak hezkou, mohl by si udělat jméno.“

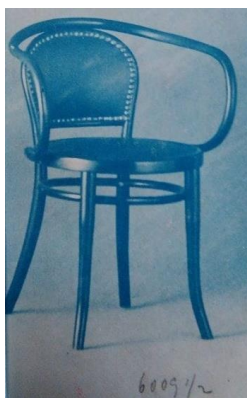
Poul Henningsen, dánský architekt

14 Veřejný interiér - diskuse

Sedací nábytek od Michaela Thoneta byl ve své době velmi oblíbený ve veřejných i soukromých interiérech. Největší výhodou pro veřejné interiéry splňoval v tom, že byl lehký, snadno přenosný, dobře udržovatelný a zároveň měl pevnou konstrukci.

Pro účely veřejných interiérů jako byly hospody, restaurace a jiné společenské prostory, kde byla potřeba šetřit místem, vymyslela firma Thonet zmenšené modely židlí i křesel. Židle označované $\frac{1}{2}$ byly výškově a průměrem sedáku menší než dospělý model. Židle označované $\frac{3}{4}$ byly velikostně umístěny mezi dospělým vzorem a $\frac{1}{2}$ vzorem.

Zde můžeme pozorovat snahu Thoneta neustále vyhovovat přáním zákazníka, vymýšlet něco nového a být o krok napřed před konkurencí. I v menších kulturních a společenských zařízeních mohli tak díky vhodně zvolenému nábytku pojmout větší množství lidí.

Obr. 74 Model křesla 6009 1/2

Pokud se více zaměříme na výše popisovaný model křesla 6009, zjistíme, že patřilo do sektoru kancelářských křesel k psacímu stolu, stejně jako slavný model křesla 6003.

Křeslo 6009 bylo velmi oblíbené především u funkcionalistických architektů, jako byl Le Corbusier (Charles-Édouard Jeanneret). Společně s křeslem 6003 patřily mezi neuznávanější a nejpoužívanější modely své doby. V němčině je křeslo 6009 označováno jako „*Wienersessel*“ neboli česky „*Vídeňka*“.

Vídeňky jsme tedy mohli najít ve veřejných i soukromých interiérech. V první řadě šlo o kanceláře či písárny. Objevovala se ale i v kavárnách nebo jiných speciálních restauračních místnostech, jako byly hotelové kuřárny, vinárny a podobně. Do jídelen nebyl model vhodný kvůli područkám, které by při jídle mohly vadit hostům.

Křesla 6009 s překližkovými sedáky se umísťovala především do vináren a kaváren, díky praktičnosti a snadnému čištění. Křesla s vypletenými sedáky se objevují v domácnostech u pracovních stolů - jsou nejnáročnější na údržbu a nejvíce choulostivá. Křesla s čalouněnými sedáky jsme mohli najít v salóncích, lepších restauračních zařízeních nebo veřejných prostorech pro bohatší klientelu.

Obr. 75 Le Corbusier, Dům na stuttgartském sídlišti Weissenhof

Dnes se křeslo objevuje také ve veřejných interiérech, ale jedná se spíše o zahraniční firmy, které modely od TON a. s. vyhledávají. V současné době je křeslo N°30 jedním z nejprodávanějších modelů ve firmě. V České republice ho můžeme najít např. v pražské restauraci Čestr - Ambiente v Legerově ulici. Jedná se o luxusní restauraci v centru Prahy, kde je křeslo použito jako hlavní sedací prvek ve variantě s hnědým koženým čalouněným sedákem.

Mezi nejznámější firmy u nás i v zahraničí, které své provozovny vybavují nábytkem od TON a. s., patří například řetězce KFC nebo kavárny Starbucks. Zde je kvalita, životnost, jednoduchost a elegance na prvním místě před cenou. Jelikož jak víme, zmiňované výrobky mají vyšší pořizovací hodnotu.

Obr. 76 Restaurace Ambiente – Praha

Pokud se zaměříme na sedací i jiný nábytek Michaela Thoneta komplexně, zjistíme, že z dob, kdy se firma jmenovala Gebrüder Thonet, máme dochováno nespočet informací, katalogů či jiných dokumentů o existenci firmy a jejich výrobcích. Čím více se ale s bádáním blížíme do období firmy Thonet-Mundus, informace jsou sporadické. Bylo tedy zapotřebí vynaložit mnohem větší úsilí, abych k období přiřadila jednotlivé modely nebo jejich autory, kteří do této doby zasahují a byli pro firmu zdrojem vývoje. Není zcela známé, jak se do detailů firma vyvíjela a které modely byly tzv. vlajkovou lodí. V období se již mísí výrobky tří firem – Gebrüder Thonet, Mundus, Kohn a tak není zřejmé, které firmě vznik konkrétního výrobku přisoudit.

Po rozpadu firmy Thonet-Mundus jsou informace ještě více nejasné a známe opravdu jen nejdůležitější fakta.

Celou dobu si pokládám otázku proč tomu tak je? Je dochovaných informací skutečně tak málo nebo o tuto dobu ještě není takový vážný zájem, protože to není dávná historie?

Nasadě je tedy otázka: Co je pro dnešního člověka doopravdy staré nebo chcete-li historické?

Mluvíme tu o období, které se odehrávalo před více než 80 lety mezi první a druhou světovou válkou. Všechny dochované dokumenty a modely židlí, křesel i jiného nábytku můžeme považovat za velmi vzácné a ojedinělé. Rozhodně o nich můžeme říci, že mají historickou hodnotu.

Není jisté, že tzv. thonetologové, kterých je mezi námi velmi málo, budou zmiňované období detailněji zkoumat. Ale je jisté, že pokud se do toho někdo vloží, bude se jednat o velmi zdlouhavou a namáhavou práci, vzhledem k nedostatečnému množství informací a zřídka dochovaných archiválií.

V každém případě je to pro mne nová myšlenka a osobně mě láká zajímat se o toto téma dále a do větší hloubky. Osobně jsem měla tu čest, setkat se s lidmi, kteří se historií Thoneta zabývají, jsem jim vděčná, že mi věnovali svůj čas, zasvětili mne do této problematiky, historie, celého vývoje a probudili ve mne myšlenku pokračovat.

14.1 Návrh veřejného interiéru

Návrh veřejného interiéru je v podobě víceúčelové maloměstské kavárny ve Velkých Pavlovicích. Jedná se o klidný prostor, který je rozdělený zdí na dvě části. V první části se nachází obslužný pult s barem a prostorem pro posezení. Součástí kavárny jsou velká francouzská okna situovaná směrem do staré části města.

Ve druhé je knihovna s bohatým výběrem literatury a časopisů, které si zákazník může půjčit na celou dobu strávenou v kavárně. Je zde také umístěno projekční zařízení s plátnem, které nabízí promítání filmů či seriálů. Zároveň může být tato část využita pro firemní účely včetně ukázky prezentací.

Interiér kavárny je tvořen v příjemných barvách pro maximální odpočinek, klidné posezení či konverzaci u dobré kávy. Hlavním dominantou jsou právě křesla 6009 (N°30) neboli „Videňky“.

Pozn. vizualizace kavárny viz příloha

15 Závěr

Bakalářská práce poukazuje na to, že nábytek z ohýbaného dřeva byl v minulosti oblíbený stejně jako dnes. Dnešní firma TON a. s. se sídlem v Bystřici pod Hostýnem a s pobočnou továrnou v Holešově je nejstarší českou nábytkovou firmou vůbec. Thonetova bystřická továrna vyrábí ohýbaný nábytek od svého vzniku v roce 1861.

Práce obsahuje veškerý přehled o vývoji firmy, od první bopardské dílny Michaela Thoneta až po již zmíněnou firmu TON a. s. Firmy jsou řazeny chronologicky podle historického vývoje a jsou k nim přiřazeny katalogy v podobě neúspěšnějších nebo nejznámějších výrobků.

Na konci práce najdeme popis vybraného křesla 6009, které se vyrábí od roku 1903 dodnes. Model byl vybrán, po zhlédnutí mnoha historických katalogů. Kvůli jeho konstrukci a tvaru je typický pro tvorbu a celý koncept myšlení firmy Thonet.

Práce dále obsahuje návrh veřejného interiéru kavárny, kde se objevuje křeslo 6009 jako hlavní zařizovací prvek. Návrh může sloužit například pro inspiraci majitelů kaváren či investorů, kteří se o takové projekty zajímají.

Poté, co se více seznámíme s konceptem a historií celé firmy Thonet, můžeme říci, že je jejich sedací nábytek velmi nadčasový a zajímavý i pro vybavování dnešních interiérů.

Pokud se více zaměříme na výskyt nábytku z ohýbaného dřeva, můžeme konstatovat, že zůstává masovou záležitostí v interiérech u nás i v zahraničí. Z toho je i zřejmé, že kupující dávají přednost kvalitě a poctivosti před výslednou cenou produktu, ale především proto, že jeho předností málokterá forma sedacího nábytku dosáhla.

16 Summary

The bachelor work points out at the fact that furniture from bended wood was as popular in the past as it is nowadays. The present-day company TON with its seat in Bystřice pod Hostýnem and a branch in Holešov is the oldest Czech furniture company ever. Thonet's company in Bystřice has made furniture from bended wood since its establishment 1861.

The work includes an overall survey of the development of the company from the first Boppard workshop of Michael Thonet to the abovementioned company TON. The companies are ordered chronologically according to their historical development and catalogues of their most successful or popular products are enclosed.

At the end of the work there is a description of the chosen chair 6009 which has been made since 1903. The model was chosen after looking at a lot of historical catalogues. Because of its construction and shape, the chair is typical for the design and the whole concept of the company Thonet.

The work also includes a design of a public interior, a café, where the chair 6009 appears as the dominant furnishing item. The design can be used as an inspiration for cafes owners or investors who are interested in such projects.

After we have looked at the concept and the history of the whole company Thonet, we can say that their sitting furniture is timeless and very interesting even for furnishing of present-day interiors.

If we particularly focus on the appearance of the furniture from bended wood, we can say that it is slowly becoming a mass matter in interiors both in our country and abroad. It is obvious from this fact that buyers prefer quality and honesty to the final price of the product.

17 Seznam použitých zdrojů

17.1 Literární zdroje

- [1] ALBRECHT BANGERT, Peter Ellenberg a FOTOGRAFIE KAI MEWES. *Thonet-Möbel: Bugholz-Klassiker von 1830-1930: ein Handbuch für Liebhaber und Sammler*. Aktualisierte Ausg. München: Wilhelm Heyne Verlag, 1997. ISBN 3453130472.
- [2] KOUDELKOVÁ, Dagmar a Jiří UHLÍŘ. *Téma židle: katalog sbírky ohýbaného nábytku: výstava a symposium k dvoustému výročí narození Michala Thoneta (1796-1871)*. Vsetín: Okresní vlastivědné muzeum, 1996.
- [3] PESE, Claus a Ursula PETERS. *Princip Thonet: od ohýbaného dřeva k trubce*. Překlad Ilona Nožičková. Nürnberg: Germanisches Nationalmuseum, c1989. Výstavní katalogy Germánského národního muzea. ISBN 3-926982-13-6.
- [4] UHLÍŘ, Jiří. *Thonet: Porýní - Vídeň - Morava*. Vyd. 1. Olomouc: Muzeum umění, 2001. ISBN 80-85227-45-2.
- [5] UHLÍŘ, Jiří. *Thonet - Mundus: ohýbaný nábytek mezi dvěma válkami*. Újezd u Brna: Město Újezd u Brna, 2011. ISBN 978-80-260-0636-7.
- [6] *Odkaz Michaela Thoneta: katalog k výstavě: Bystřice pod Hostýnem 1861-2011*. Vyd. 1. Bystřice pod Hostýnem: Město Bystřice pod Hostýnem, 2011. Edice Zpravodaje města Bystřice pod Hostýnem. ISBN 978-80-904117-5-3.

17.2 Internetové zdroje

- [7] NIS [online]. 2013 [cit. 2016-04-14]. Dostupné z:
<http://www.n-i-s.cz/cz/romantismus-a-viktorsky-styl/page/361/>
- [8] THONET [online]. 2016 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z:
<http://www.thonet.de/startseite.html>
- [9] TON [online]. 2016 [cit. 2016-03-25]. Dostupné z:
<http://www.ton.eu/cz/>

17.3 Moravský zemský archiv v Brně

- [10] MZA, fond H 1192, inv. č. 89 Bratří Thonetové, Bystřice pod Hostýnem 1851-1942, Brno, kart. 60.
- [11] MZA, fond H 1191, inv. č. 48 Thonet-Mundus, a. s., Bystřice pod Hostýnem /1909/1922-1946, Brno, kart. 36.

18 Seznam obrázků

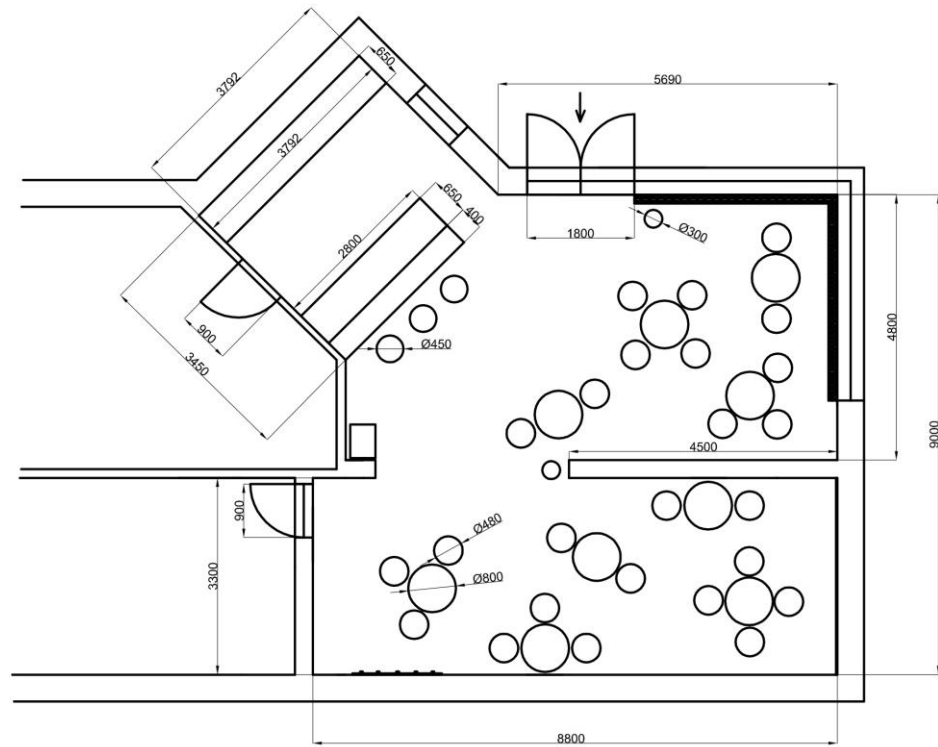
Obr. 1 Bezčepová konstrukce předních noh. Zdroj: [3]	15
Obr. 2 Detail bezčepové konstrukce předních noh. Zdroj: [3]	15
Obr. 3 Boppardská židle 1. Zdroj: výstava Bystřice pod Hostýnem	16
Obr. 4 Boppardská židle 2. Zdroj: [2]	16
Obr. 5 Boppardská. Zdroj: výstava Bystřice pod Hostýnem	16
Obr. 6 Boppardská pohovka. Zdroj: [6]	17
Obr. 7 Zjednodušená boppardská židle. Zdroj: [6]	17
Obr. 8 Liechtensteinská židle. Zdroj: [3]	17
Obr. 9 Židle č. 4. Zdroj: výstava Vsetín	19
Obr. 10 Židle a křeslo č. 5. Zdroj: [6]	19
Obr. 11 Detail područky křesla a spojení předních nohy se sedákem s mosaznými pásky. Zdroj: [6]	19
Obr. 12 Kruhový stůl a detail desky. Zdroj: [6]	20
Obr. 13 Michael Thonet a jeho pět synů kolem roku 1860. Zdroj: [3]	25
Obr. 14 První nabídkový list z roku 1859. Zdroj: [3]	26
Obr. 15 Demonstrační židle. Zdroj: výstava Vsetín	26
Obr. 16 Židle a křeslo ze šroubovicové sady. Zdroj: [2]	27
Obr. 17 Stůl a lavice ze šroubovicové sady. Zdroj: [2]	27
Obr. 18 Židle č. 13. Zdroj: [2]	27
Obr. 19 Židle č. 14 – rozložená na části. Zdroj: [2]	28
Obr. 20 Houpací křeslo. Zdroj: [3]	28
Obr. 21 Typická meziválečná židle. Zdroj: [5]	31
Obr. 22 Židle č. 392/IV. Zdroj: výstava Vsetín	31
Obr. 23 Kancelářské křeslo č. 6003. Zdroj: výstava Vsetín	31
Obr. 24 Křeslo č. A 63 F. Zdroj: [5]	32
Obr. 25 Židle č. A 238. Zdroj: [5]	32
Obr. 26 Židle č. A 811. Zdroj: výstava Bystřice pod Hostýnem	33
Obr. 27 Židle č. 124. Zdroj: [2]	34
Obr. 28 Křeslo A 1752 F. Zdroj: [5]	34
Obr. 29 Židle 002. Zdroj: výstava Vsetín	35
Obr. 30 Židle Split. Zdroj: [6]	36
Obr. 31 Kresba patentu z roku 1841 v Paříži. Zdroj: [3]	36

Obr. 32 Razítko „Wein Gump“. Zdroj: [3]	38
Obr. 33 Nálepka I. typu. Zdroj: TON a. s.	39
Obr. 34 Nálepka II. typu. Zdroj: TON a. s.	39
Obr. 35 Nálepka III. typu. Zdroj: TON a. s.	40
Obr. 36 Nálepka III. typu pro frankofonní oblast. Zdroj: [3].....	40
Obr. 37 Kartotéční lístek. Zdroj: archiv Bystřice pod Hostýnem	41
Obr. 38 Křesla v provedení konkurenčních firem. Zdroj: [1]	42
Obr. 39 Katalog 1903 – poprvé se objevuje křeslo 9. Zdroj: TON a. s.....	42
Obr. 40 Katalog z roku 1911-1915 – křeslo 6009. Zdroj: TON a. s.	43
Obr. 41 Katalog firmy Thonet-Mundus – meziválečné období křeslo B9. Zdroj: TON a. s.	43
Obr. 42 Křeslo 6009 firmy Gebrüder Thonet. Zdroj: [4]	44
Obr. 43 Křeslo B9 firmy Thonet-Mundus. Zdroj: [5]	44
Obr. 44 Křeslo 712 firmy Kohn. Zdroj: [11].....	44
Obr. 45 Křeslo 712 A firmy Kohn s jiným spojením nohou. Zdroj: [11]	44
Obr. 46 Sedadlový rám se sedákem z překližky. Zdroj: TON a. s.	45
Obr. 47 Nožní spoj. Zdroj: TON a. s.	45
Obr. 48 Loketník. Zdroj: TON a. s.	45
Obr. 49 Přední nohy. Zdroj: TON a. s.	45
Obr. 50 Opěrák. Zdroj: TON a. s.	45
Obr. 51 Ruční ohýbání loketníku ve formě. Zdroj: TON a. s.	47
Obr. 52 Ohnuté loketníky ve formách připravené k sušení. Zdroj: TON a. s.	47
Obr. 53 Ruční ohýbání opěradla ve formách. Zdroj: TON a. s.	47
Obr. 54 Ohnutá opěradla ve formách připravená k sušení. Zdroj: TON a. s.	47
Obr. 55 Strojní ohýbání sedadlového rámu na ohýbacím stroji „sádlík“. Zdroj: TON a. s.	47
Obr. 56 Sedadlový rám s vyfrézovanými drážkami. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 57 Splepený sedadlový rám. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 58 Sedadlový rám s výztuhami. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 59 Sedadlový rám s vnitřním ofrézovaným obvodem. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 60 Ofrézovaný sedadlový rám s drážkou pro sedák. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 61 Sedadlový rám se sedákem z překližky. Zdroj: TON a. s.	48
Obr. 62 Broušení opěradla a protahovačka na ofrézování povrchu. Zdroj: TON a. s.	49

Obr. 63 Loketník s rozpěrami pro fixaci tvaru. Zdroj: TON a. s.	49
Obr. 64 Detail připevnění přední načepované nohy. Zdroj: TON a. s.	51
Obr. 65 Detail nohy s čepem a sedák s vnitřním vyztužovacím kusem. Zdroj: autor	51
Obr. 66 Detail připevnění zadní nohy. Zdroj: TON a. s.	51
Obr. 67 Technický výkres připevnění zadní nohy. Zdroj: skripta Konstrukce nábytku I.....	51
Obr. 68 Křeslo s nepůvodní povrchovou úpravou z roku 1929. Zdroj: inventář Moravské galerie	51
Obr. 69 Křeslo - pohled shora a zespodu. Zdroj: inventář Moravské galerie	52
Obr. 70 Detail připevnění zadní nohy. Zdroj: inventář Moravské galerie	52
Obr. 71 Křeslo N°30 s překližkovým sedákem. Zdroj: TON a. s.	52
Obr. 72 Křeslo N°30 s vyplétaným sedákem. Zdroj: TON a. s.	52
Obr. 73 Křeslo 209. Zdroj: [8]	53
Obr. 74 Model křesla 6009 ½. Zdroj [10]	54
Obr. 75 Le Corbusier, Dům na stuttgartském sídlišti Weissenhof. Zdroj [3]	54
Obr. 76 Restaurace Ambiente – Praha. Zdroj: autor	55
Obr. 77 Orientační půdorys kavárny. Zdroj: autor	63
Obr. 78 Pohled na barový pult. Zdroj: autor + Zuzana Farmačková.....	63
Obr. 79 Pohled od barového pultu na přední část kavárny. Zdroj: autor + Zuzana Farmačková	64
Obr. 80 Pohled od barového pultu. Zdroj: autor + Zuzana Farmačková.....	64
Obr. 81 Varianta druhé části kavárny – posezení x promítání. Zdroj: autor + Zuzana Farmačková	64

Příloha

Příloha 1

Obr. 77 Orientační půdorys kavárny

Příloha 2

Obr. 78 Pohled na barový pult

Obr. 79 Pohled od barového pultu na přední část kavárny

Obr. 80 Pohled od barového pultu

Obr. 81 Varianta druhé části kavárny – posezení x promítání